

Česká zemědělská univerzita v Praze
Provozně ekonomická fakulta
Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

**Ekonomické důsledky sociálních problémů ve vybraných
státech Evropské unie - Česká republika a Spolková
republika Německo**

Bc. Markéta Vinklárková

© 2019 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Markéta Vinklárková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Ekonomické důsledky sociálních problémů ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Spolková republika Německo.

Název anglicky

The economic consequences of social problems in selected countries of the European Union – Czech republic and Federal republic of Germany.

Cíle práce

Hlavním cílem práce je vyhodnocení aktuálního stavu vybraných makroekonomických ukazatelů v ČR a Německu. Vedlejším cílem diplomové práce je vyjádřit ekonomické důsledky sociálních problémů ve vybraných státech Evropské Unie a to České republiky a Německa.

Metodika

Diplomová práce bude rozdělena do dvou základních částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce bude zpracováním literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů. Čerpány budou rovněž aktuální informace z odborných časopisů a internetových zdrojů. Praktická část bude založena na analýze vybraných makroekonomických ukazatelů, jako je hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost, státní rozpočet a státní dluh. Hodnotit se budou ukazatele za dvacetileté období.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost, státní rozpočet, státní dluh, makroekonomie, Česká republika, Spolková republika Německo

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. Makroekonomie – teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.
JENÍČEK, Vladimír a Jaroslav FOLTÝN. Globální problémy a světová ekonomika. Praha: C.H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-795-2.
JENÍČEK, Vladimír a Jaroslav FOLTÝN. Globální problémy světa : v ekonomických souvislostech. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-326-4.
JUREČKA, Václav. Makroekonomie. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.
SOUKUP, Alexandr. Mezinárodní ekonomie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-392-6.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 25. 2. 2019

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 26. 2. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 29. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "**Ekonomické důsledky sociálních problémů ve vybraných státech Evropské unie - Česká republika a Spolková republika Německo.**" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Elizbaru Rodonaiovi, Ph.D. za pomoc, ochotu i trpělivost při vypracování mé diplomové práce.

Ekonomické důsledky sociálních problémů ve vybraných státech Evropské unie - Česká republika a Spolková republika Německo

Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje na vybrané makroekonomické ukazatele, od nichž se dále odvíjí stav ekonomiky země. Záměrem práce je nejprve v teoretické rovině tyto ukazatele - hrubý domácí produkt, inflaci, nezaměstnanost a platební bilanci - definovat a přiblížit jejich výpočet/zjištění jejich hodnot - a následně pojednat také o sociálních důsledcích, jež se k jejich vývoji (ať už negativnímu, či pozitivnímu) pojí. Vedle toho bude pozornost věnována také širšímu kontextu dlouhodobého vývoje daných makroekonomických ukazatelů v ČR a Německu (zejména s ohledem na politické a ekonomické milníky - osamostatnění ČR, sjednocení Německa, ekonomická krize). Cílem práce je aplikovat představené informace v praktické rovině a zejména zachytit konkrétní vývoj a hodnoty zvolených makroukazatelů a provést ve vybraném období, tj. 1998 - 2017 srovnání situace v České republice a Německu. Dílčím cílem pak je využít výsledky provedené analýzy k určení jejich sociálních dopadů. Z hlediska metodologického budou k naplnění vytyčených cílů a zpracování dat ze sekundárních zdrojů (Český statistický úřad, ČNB) využity postupy analýzy a syntézy.

Klíčová slova: HDP, hospodářská politika, inflace, makroekonomické ukazatele, nezaměstnanost, platební bilance, politický kontext, sociální dopady, srovnání ČR a Německa, stav ekonomiky

The economic consequences of social problems in selected countries of the European Union – Czech republic and Federal republic of Germany.

Abstract

The thesis focuses on selected macroeconomic indicators, from which the country's economy continues to develop. The aim of the thesis is to define these indicators – gross domestic product, inflation, unemployment and balance of payments – at a theoretical level and to calculate their calculation/determination of their values – and then also to discuss the social consequences of their development (whether, negative, positive). In addition, attention will be paid to the broader context of long-term development of the macroeconomic indicators in the Czech Republic and Germany (especially with regard to political and economic milestones – the independence of the Czech Republic, the unification of Germany, the economic crisis). The aim of the thesis is to apply the presented information in a practical way and in particular to capture the specific development and values of selected macro indicators and to perform a comparison of the situation in the Czech Republic and Germany in the selected period, ie 1998 – 2017. The partial goal is to use the results of the analysis to determine their social impact. From a methodological point of view, the analysis and synthesis procedures will be used to fulfil the set objectives and to process data from secondary sources (Czech Statistical Office, CNB).

Keywords: GDP, economic policy, inflation, macroeconomic indicators, unemployment, balance of payments, political context, social impacts, comparison of the Czech Republic and Germany, state of the economy.

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	15
2.1 Cíl práce	15
2.2 Metodika	15
3 Teoretická východiska	17
3.1 Makroekonomické subjekty	17
3.2 Makroekonomické ukazatele	19
3.2.1 HDP	20
3.2.2 Inflace	22
3.2.3 Nezaměstnanost	25
3.2.4 Platební bilance.....	29
3.3 Česko-německý kontext	31
3.3.1 HDP	32
3.3.2 Inflace	33
3.3.3 Nezaměstnanost	34
3.3.4 Platební bilance.....	36
4 Vlastní práce	39
4.1 Hrubý domácí produkt	39
4.1.1 Reálné HDP ČR.....	39
4.1.1.1 Indexní analýza reálného HDP v ČR.....	40
4.1.2 Hrubý domácí produkt Spolkové republiky Německa	43
4.1.2.1 Indexní analýza reálného HDP ve Spolkové republice Německo	43
4.1.3 HDP v běžných cenách (v mld. USD)	44
4.1.4 Reálné HDP	46
4.1.5 HDP na obyvatele v PPS	47
4.2 Inflace.....	48
4.2.1 Inflace v ČR.....	48
4.2.2 Inflace ve Spolkové republice Německo	55
4.2.3 Komparace vývoje míry inflace v České republice a Spolkové republice Německa	59
4.3 Nezaměstnanost.....	60
4.3.1 Obecná míra nezaměstnanosti v ČR.....	61

4.3.2	Obecná míra nezaměstnanosti Spolkové republiky Německa	66
4.3.3	Komparace obecné míry nezaměstnanosti České republiky a Spolkové republiky Německa.....	70
4.4	Platební a obchodní bilance	71
4.4.1	Platební bilance v ČR	71
4.4.2	Platební bilance v Německu	75
4.4.3	Bilance obchodní výměny za posledních pět let mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo	77
5	Výsledky a diskuse	79
6	Závěr.....	82
7	Seznam použitých zdrojů	85
8	Přílohy	92

Seznam obrázků

Obrázek 1: Makroekonomický koloběh	18
Obrázek 2: Ukázka srovnání míry nezaměstnanosti a podílu nezaměstnaných, ČR, 2005-2015	28
Obrázek 3: Přehled základních kreditních a debetních transakcí	30
Obrázek 4: Horizontální struktura platební bilance	30
Obrázek 5: vzorec	41
Obrázek 6: vzorec	41
Obrázek 7: vzorec	42

Seznam grafů

Graf 1: Reálné HDP	40
Graf 2: graf řetězových a bazických indexů	42
Graf 3: graf řetězových a bazických indexů Německa	43
Graf 4: nominální HDP	44
Graf 5: změna tempa růstu reálného HDP	46
Graf 6: změna tempa růstu reálného HDP	47
Graf 7: vývoj inflace v ČR	49
Graf 8: vývoj inflace SRN	56
Graf 9: míra inflace ČR a SRN	59
Graf 10: graf obecné míry nezaměstnanosti v ČR	61
Graf 11: obecná míra nezaměstnanosti SRN	67
Graf 12: komparace obecné míry nezaměstnanosti ČR a SRN	70

Seznam tabulek

Tabulka 1: průměrná roční míra inflace	49
Tabulka 2: průměrná roční míra inflace	55
Tabulka 3: zahraniční obchod ČR a SRN.....	78

1 Úvod

Ekonomika, tedy hospodářství či „hospodaření určitého subjektu“, je základem každé společnosti, jelikož všechna lidská společenství musí činit mnohá rozhodnutí týkající se (nejen) hospodaření se společenskými zdroji. Důvodem k tomuto rozhodování je pak vzácnost těchto zdrojů – což v praktické rovině znamená, že není možné, aby společnost poskytovala každému vše dle jeho přání. Ostatně, ne náhodou má termín ekonomika řecký původ, kdy odkazuje „k tomu, kdo spravuje domácnost“ (Mankiw, 1999). Domácnost a ekonomika toho má totiž nečekaně mnoho společného. Je důležité učinit závěry, jakou práci je třeba vykonávat, a také určit, kdo se jí bude věnovat. Stejně tak je třeba učinit rozhodnutí, jakým způsobem (a komu) dále distribuovat vyrobené statky a poskytovat služby. Tak jako funguje hospodaření a rozložení vlivu v rodině, podobné principy jsou aplikovány i na fungování jednotlivých společností/států. Jak Mankiw (1999, s. 32) vystihuje jednoduchou podstatu ekonomiky, jedná se o „skupinu lidí, kteří žijí ve vzájemné interakci.“

Právě schopnost vyrábět statky a produkovat služby je pak klíčem k životní úrovni obyvatel každé jednotlivé země. Přitom v případě zaměření se na životní úroveň lidí v různých koutech světa je evidentní, že rozdíly jsou markantní. Tyto „ekonomické nůžky“ se však rozevřely až v 19. století, kdy nejenže se změnila struktura ekonomiky z tradiční (v té dominovalo zemědělství) na moderní (v níž jsou dominantní služby), ale také celý ekonomický systém, v němž se trendem stal kapitalismus (Lipovská, 2017).

Odlišná míra produktivity obyvatelstva ovšem úzce souvisí také s politikami jednotlivých zemí. Jejich úlohou je (na úrovni systémové) zajistit, aby bylo k dispozici dostatečné množství kvalifikovaných lidí (tj. i osob s adekvátním vzděláním, zázemím a vybavením), kteří by se mohli na míře produktivity podílet. Ekonomiku tedy tvoří lidé, kteří produkují služby, vyrábějí statky, tyto komodity pak také prodávají a nakupují. Celý tento cyklus vystihuje tzv. ekonomický koloběh, tedy „model ekonomiky, který ukazuje, jak proudí peníze prostřednictvím trhů mezi domácnostmi a firmami“ (Mankiw, 1999, s. 48). I model ekonomického koloběhu má však své limity

– když dojde k narušení finančního toku a služeb, v důsledku lze očekávat ekonomickou krizi. Ta je spojena s mnoha dalšími faktory, jako je nezaměstnanost, klesající příjmy ad. Jak upřesňuje Lipovská (2017, s. 22), „jak se ekonomika propadá, zboží a služby nejdou na odbyt, firmy nepotřebují najímat tolik výrobních faktorů, propouštějí, takže roste nezaměstnanost. Když roste nezaměstnanost, mají domácnosti nižší příjmy a nemohou si dovolit kupovat tolik zboží.“ Je jasné, že i tento specifický koloběh dále ústí ve snížení finančních příjmů firem, které se musí uchýlit k dalším úsporným opatřením (propouštění) a příp. mohou trh nakonec i opustit.

Ovšem aby bylo možné celou tuto velmi komplexní problematiku blíže zkoumat, byl obor ekonomie rozdělen na dva samostatné celky, mikroekonomii, jež se věnuje problematice interakcí mezi domácnostmi a firmami, a makroekonomii. Jejím předmětem zájmu je ekonomika v celistvé perspektivě, zaměřuje se tedy na témata, jako je celková produkce dané země (hrubý domácí produkt), míra inflace, nezaměstnanosti, a obchodní a platební bilance ad., tedy tzv. makroekonomické ukazatele, o nichž jako první pojednal John Maynard Keynes, který také položil základy moderní makroekonomie. Právě tyto ukazatele pak slouží k zachycení stavu celkové ekonomiky daného subjektu/státu (Pavelka, 2007).

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zhodnotit stav zvolených makroekonomických ukazatelů – hrubého domácího produktu, inflace, nezaměstnanosti a platební bilance –, postihnout jejich vzájemnou provázanost, to vše v kontextu dvojice vybraných (a také porovnávaných) zemí, České republiky a Německa a za celkové období od roku 1998 do roku 2017. Dílčím cílem je pojednat o sociálních důsledcích, které se pojí k pozitivnímu či naopak negativnímu vývoji těchto ukazatelů, přičemž pozornost bude věnována také úzké provázanosti obou zvolených ekonomik.

2.2 Metodika

V rámci práce bude nakládáno se sekundárními daty, zejména statistickými údaji (za období let 1998–2017) shromážděnými pověřenými institucemi jednotlivých zemí. V ČR se jedná zejména o Český statistický úřad a Českou národní bankou, v Německu o Bundesagentur für Deutschland a Destatis. Využity budou také údaje, jež pravidelně uveřejňuje statistický úřad EU – Eurostat, či data OSN zveřejňovaná prostřednictvím Světové banky.

Práce bude postavena na párové metodě analýzy a syntézy. „Analýza rozlišuje na objektu zkoumání jednotlivé části nebo prvky, vyděluje podmínky vzniku, etapy vývoje jevu či objektu, odděluje podstatné od nepodstatného, směřuje od složitého k jednotlivému a od mnohosti k jednotě“ (Široký a kol., 2011, s. 31). Analýza se tedy zaměří na vzájemné vztahy makroukazatelů (např. inflace a nezaměstnanost). Syntéza bude využita k dalšímu propojení zjištěných poznatků, a to v souladu s její definicí. „Při syntéze se sledují vzájemné podstatné souvislosti mezi jednotlivými složkami jevu či objektu, což napomáhá k odhalení vnitřních zákonitostí fungování a vývoje jevu či objektu bádání. Syntéza je postup, kdy se formulují závěry na základě výchozích zjištění“ (Široký, 2011, s. 31). Syntéza však neposlouží jen k sumarizaci dat, ale bude se

snažit přispět k odhalení dalších souvislostí a perspektiv – tou hlavní jsou pak v případě této práce právě sociální důsledky vývoje pojednávaných makroukazatelů.

Konkrétně v případě HDP bude pozornost zaměřena na zachycení tempa růstu a vývoje reálného HDP v ČR a také Německu. Za tímto účelem bude realizována indexní analýza - z reálného HDP budou vypočítány jak řetězové, tak i bazické indexy. Geometrickým průměrem pak bude zachyceno průměrné tempo růstu v celém sledovaném období let 1998 - 2017. K pojednání o vývoji inflace poslouží opět data ČSÚ, ČNB, Eurostatu a Destatisu, zachycen (a srovnáván) bude vývoj cen spotřebních košů (jak v ČR, tak i v Německu). Statistické údaje poslouží i k zachycení vývoje obecné míry nezaměstnanosti a následně budou zjištěny vzájemně závislosti těchto dvou ukazatelů. V případě platební bilance je cílem zhodnocení větších změn za zvolené období a také zaměření se specificky na zahraniční obchod probíhající mezi ČR a Německem.

Hodnocené makroekonomické ukazatele, resp. jejich hodnoty a proměny, budou zachycovány prostřednictvím tabulek a grafů, které dále poslouží ke vzájemnému srovnání (jak v rámci zvoleného časového úseku, tak i mezi porovnávanými zeměmi) a určení trendů zobrazených křivek.

3 Teoretická východiska

Ačkoliv v kontextu definice ekonomie jako vědního oboru se lze nejčastěji setkat s její klasifikací do dvojice disciplín – mikroekonomie (*mikro*, z řeckého „malý“) a makroekonomie (*makro*, z řeckého „velký“) – toto rozlišení nemá nijak dlouhou historii. Datuje se do 30. let minulého století, tedy do doby po tzv. Velké depresi, jež započala rokem 1929 (Pavelka, 2007). Nejprve byly ovšem pro tyto oblasti zavedeny termíny „mikrodynamika“ a „makrodynamika“, které užil v jednom ze svých textů norský ekonom Ragnar Frisch v roce 1933. Termín „makroekonomický“ pak jako první podle The Oxford English Dictionary užil až v roce 1948 David Hawkins, a to pouze v titulku svého článku pro ekonomický časopis *Econometrica* (Jurečka a kol., 2017).

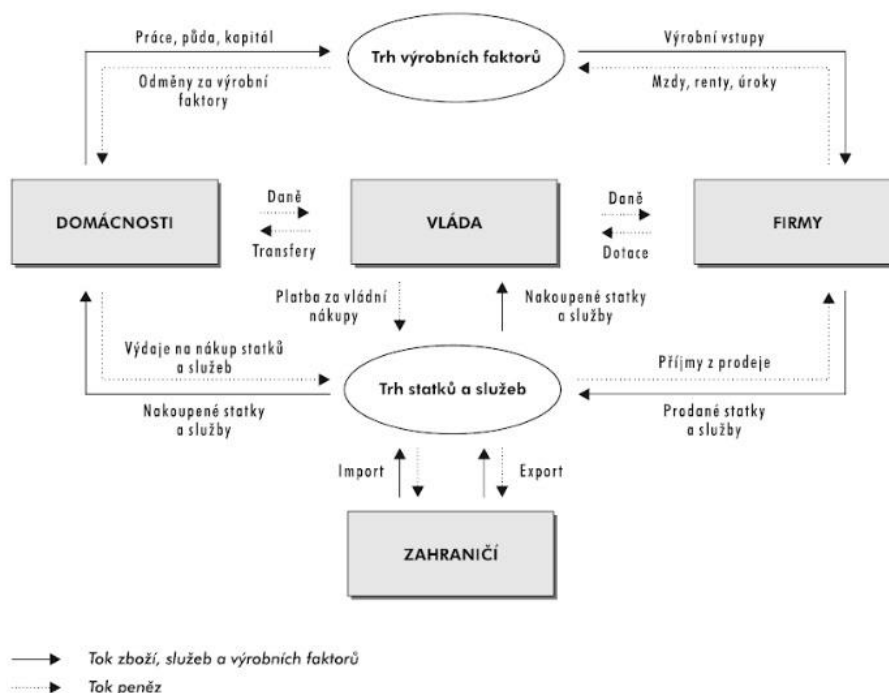
Bez ohledu na terminologii jsou však obě disciplíny vnitřně provázány. I když mikroekonomie je zaměřena na studium jednotlivých (dílčích) jednotek tvořících ekonomiku a makroekonomie nahlíží na tuto oblast jako na komplexní celek, jak upozorňuje Jurečka a kol. (2017, s. 17), „makroekonomie má své mikroekonomické základy“. I proto jsou tedy všechny makroekonomické veličiny podmíněny množstvím dějů mikroekonomických. Dokonce se v této souvislosti lze setkat také s termínem „mezoekonomie“, tedy vědní disciplínou, která je určitým pojítkem mezi mikro- a makroekonomií. Každá z výše uvedených disciplín má však poměrně jasně vymezené pole působení, jak shrnuje Mankiw (1999, s. 58), „mikroekonomové studují rozhodovací proces domácností a firem a jejich vzájemnou interakci na trzích. Makroekonomové studují tlaky a trendy, které ovlivňují celou ekonomiku.“

3.1 Makroekonomické subjekty

Aby bylo možné zachytit problematiku makroekonomických ukazatelů, je nejprve třeba zaměřit se na makroekonomické subjekty, které společně v rámci ekonomického systému interagují. Jedná se o domácnosti, firmy, vládu a zahraničí. Mezi všemi těmito subjekty dochází na jednu stranu k reálným tokům zboží, služeb a také výrobních faktorů, a na stranu druhou toků peněz, a to v podobě důchodů a samotných plateb.

Ačkoliv celkové zachycení fungování ekonomiky je samozřejmě nemožné, velmi zjednodušenou představu umožňuje tzv. makroekonomický koloběh (Pavelka, 2007).

Obrázek 1: Makroekonomický koloběh

Zdroj: Pavelka, 2007. s. 9

Aby byl však patrný koloběh zachycovaných statků, služeb výrobních faktorů, důchodů i výdajů v souvislosti s dalšími sektory národní ekonomiky, je třeba vymezené subjekty rozdělit na jednotlivé sektory, tedy na sektor domácností, firem a sektory vládní a zahraniční. Konkrétně *sektor domácností* je vlastníkem výrobních faktorů a pobírá rozličné formy důchodů (mzdy, renty, zisky, nájemné, ale také transferové důchody z veřejného rozpočtu – sociální dávky ad.). Tyto důchody pak domácnosti využívají k vlastnímu užitku – spotřebě. *Firemní sektor* produkuje statky, které dále za úplatu poskytuje dalším sektorům, příp. je spotřebována jako meziprodukt. Díky produkci těchto statků nabývá sektor důchodů, a to i těch transferových (např. v podobě přímé finanční podpory). „Důchod firemního sektoru je využit na platbu za spotřebované výrobní faktory a meziprodukty, dále na placení daní a na tzv. hrubé úspory firem“ (Palatková a Zichová, 2011, s. 111). *Vládní (veřejný) sektor* je zodpovědný za zajištění

veřejných statků jak pro obyvatelstvo, tak i návštěvníky, a to na principu neziskovosti. Jeho řízení probíhá prostřednictvím veřejné správy (státní správa a územní samospráva). To, jak bude veřejný sektor fungovat, blíže ošetřuje hospodářská politika země, přičemž veřejná správa zásadně ovlivňuje také podobu a chod (prostřednictvím příslušné legislativy) veřejné rozpočtové soustavy (státní rozpočet, rozpočet kraje, obce). Příjmy veřejného sektoru jsou tvořeny daněmi a dalšími povinnými poplatky (např. sociální a zdravotní pojištění), naopak výdaje jsou tvořeny investicemi do produktů a služeb (zdravotnictví, školství, ale také sociální dávky ad.). *Zahraniční sektor* se vztahuje k zahraničním subjektům, kdy veškerou distribuci produktů a služeb zachycuje tzv. platební bilance. Ta obsahuje také důchody z produkce rezidentů mimo zemi původu a naopak důchody z produkce nerezidentů působících v rámci národní ekonomiky (Palatková a Zichová, 2011).

Konkrétně domácnosti, firmy a vláda jsou také účastníky na trhu, lze je tedy považovat i za tržní subjekty. Domácnosti pak nabízí své výrobní faktory na trhu firmám, za což jsou oceněny důchody, které dále mohou užít k pořízení produktů a služeb. Firmy naopak výrobní faktory poptávají, aby mohly produkty a služby nejen vyrábět, ale dále domácnostem nabízet a prodávat. Charakteristickým subjektem je pak vláda, ta má za úkol na fungování subjektů na trhu dohlížet, přičemž může nabývat jak role prodávajícího, tak i kupujícího a také může působit na trhu výrobků a služeb, stejně jako na trhu výrobních faktorů (Kovář, 2007).

3.2 Makroekonomické ukazatele

Makroekonomické ukazatele naznačují ekonomickou výkonnost subjektu/státu. Těmi nejdůležitějšími jsou hrubý domácí produkt (HDP), inflace, nezaměstnanost a platební a obchodní bilance. Stručně řečeno, HDP zachycuje, kolik je v konkrétné ekonomice vyprodukováno statků, míra inflace značí, jak se v konkrétním období proměnila v dané ekonomice průměrná cenová hladina, nezaměstnanost, resp. její míra, ukazuje, kolik ekonomicky aktivních lidí (v procentuálním vyjádření) nemá zaměstnání. Obchodní

bilance pak vyjadřuje rozdíl mezi exportem a importem dané země/subjektu (Pavelka, 2007).

3.2.1 HDP

Hrubý domácí produkt (HDP), resp. jeho hodnota, vypovídá o tom, jaká je ekonomická úroveň a výkonnost dané země. Jedná se o nejdůležitější ukazatel ekonomické výkonnosti a také sociálního pokroku a zároveň je užíván k porovnávání výkonnosti ekonomik jednotlivých zemí. Konkrétně je HDP souhrnnou hodnotou všech finálních produktů a služeb, které byly v na konkrétním území vyrobeny během předem určeného časového úseku (Kadeřábková, 2006).

Jak výše uvedená definice naznačuje, je třeba nakládat pouze s tzv. finálními statky, tedy takovými statky, „které slouží ke konečné spotřebě, investicím nebo vývozu“ (Pavelka, 2007, s. 17). Hodnota těchto finálních statků a služeb je zachycena skrze tržní ceny, ty se však svou výší liší od cen, za které dané statky a služby prodávají výrobci, již do nich nezahrnují nepřímé daně (DPH a spotřební daň). Tržní cena je proto vyšší. V případě, že je třeba pracovat s cenami statků a služeb, jež se běžně na trhu nevyskytují, je nutné užít statistických odhadů (Pavelka, 2007).

Další samostatnou otázkou je určení a zachycení skutečně „všech“ statků a služeb, jelikož samozřejmě mohou existovat i takové, které se nacházejí zcela mimo veškerá šetření. Jedná se např. o situace, kdy se subjekty cíleně vyhýbají platbě daní, ale také o případy, kdy se pojednávané aktivity nacházejí mimo rámec zákona (prostituce, obchod s drogami ad.). V takovém případě je řeč o tzv. stínové ekonomice, která může být klasifikována dále na šedou a černou. „Nelegální nebo na hranici legality konané, avšak produktivní činnosti jsou označovány jako ‘šedá ekonomika’, zatímco vyloženě kriminální aktivity snižující společenský blahobyt jsou považovány za ‘černou ekonomiku’“ (Jurečka a kol., 2017). Jak dále autor upozorňuje, v každém případě se jedná o problém, který je vlastní všem státům a zatím žádné vládě se jej nepovedlo plně vyřešit, ačkoliv stínová ekonomika tvoří velkou část ekonomické aktivity. Její hodnoty však známy nejsou, a tak se v případě výpočtu HDP pracuje jen s hrubými odhady.

Obvyklým časovým úsekem, za nějž se HDP zachycuje, je buď rok, nebo čtvrtletí a týká se všech finálních statků a služeb vyprodukovaných na uvažovaném území, a to bez ohledu na to, zda se na jejich produkci podíleli státní příslušníci dané země, či nikoliv. Mankiw (1999) dodává, že vlády jednotlivých zemí obvykle zveřejňují tzv. „meziroční míru HDP“. V takovém případě je „HDP přepočítán ze čtvrtletí na rok a je násoben čtyřmi, aby se zjednodušila práce s agregáty tam, kde je třeba srovnat čtvrtletí s ročním vývojem“ Mankiw (1999, s. 473).

HDP je tedy možné zachytit dvojicí způsobů, a to jako sumu zboží a služeb, nebo jako sumu nákladů výroby, jež jsou nezbytné k pokrytí všech služeb zapojených výrobních sektorů (Dvořáček, 2012). Jelikož růst HDP je závislý na reálných a cenových změnách, lze hovořit o HDP nominálním a reálném. „Nominální HDP měří hodnotu výstupu ekonomiky v cenách období, kdy byl daný výstup vytvořen (běžné ceny). Reálný HDP měří výstup daného období v cenách zvoleného základního roku (stálé ceny)“ (Kadeřábková, 2006, s. 10). V případě reálného HDP se de facto jedná o nominální HDP bez započtené inflace, a to za užití tzv. deflátoru, který je poměrem mezi nominálním a reálným HDP (Dvořáček, 2012).

Bez ohledu na prvotní definici HDP se však již delší dobu na vědecké úrovni vede diskuse o nedostatečnosti tohoto ukazatele. „Vzhledem k tomu, že konstrukce ukazatele HDP neumožňuje sledovat např. kvalitu populace, změny životního prostředí či změny v zásobách neobnovitelných přírodních zdrojů, je nutné respektovat jeho definici a hledat indikátory, které by umožnily komplexněji hodnotit nejen ekonomickou výkonnost, ale i její sociální a ekologické aspekty“ (Nečadová, 2012, s. 4). Nic z toho ovšem HDP neumožňuje, autorka pak za účelem postižení všech těchto aspektů – včetně životní úrovně obyvatelstva – zmiňuje také hojně diskutovaný termín „blahobyt“. Na problematičnost užívání HDP jako ukazatele týkajícího se životní úrovně a blahobytu obyvatelstva pak upozorňuje také tzv. Stiglitzova zpráva. Ta dále fenomén blahobytu považuje za multidimenzionální ukazatel, který v sobě zahrnuje další aspekty, které je třeba zohledňovat (což HDP explicitně nečiní). Jedná se o hmotnou životní úroveň (důchod, spotřeba a bohatství), zdraví, vzdělání, osobní

a pracovní aktivity, účast na politice a vládnutí, společenské kontakty, životní prostředí a ekonomickou a fyzickou nejistot (Stiglitz, Sen a Fitoussi, 2009). Stiglitzova zpráva tedy upozorňuje na nutnost přehodnocení některých dnešních měřítek „bohatství“, a to včetně HDP (a jeho nahrazení čistým národním produktem), který je primárně zaměřen na hospodářskou produkci a ne na spokojenost obyvatelstva. Tím by se mělo zamezit např. paradoxním situacím, kdy HDP může růst v důsledku přírodních katastrof, kdy země vykazuje náklady spojené s její obnovou, aniž by jakkoliv zohlednil právě dopady katastrofy jako takové (Stiglitz, Sen a Fitoussi, 2009).

Bez ohledu na konkrétní užitou terminologii a náhled na užití ukazatele HDP je pak zejména v sociálním kontextu třeba dodat, že právě od výše HDP se dále odvíjí také sociální politika státu. Přitom v rámci zemí EU dosahují výdaje na tzv. sociální ochranu téměř 30 % HDP. Dle dat Eurostatu (2016) jsou dvěma základními zdroji financování sociální ochrany v zemích EU právě příjmy z daní (40 % celkových výdajů) a sociálního pojištění (54 % celkových výdajů). Jelikož makroekonomické ukazatele jsou samozřejmě vzájemně provázány, HDP a také jeho následné využití souvisí i s nezaměstnaností – má-li klesající tendenci a ekonomice se daří, výdaje na sociální ochranu klesají.

3.2.2 Inflace

K inflaci (z latinského *inflatio* – „nafouknutí“), tedy „zvyšování cenové hladiny, která má za následek snižování kupní síly peněz“ (Jurečka a kol., 2017, s. 128), se obvykle pojí nespočet negativních konotací. A to jak z hlediska občanů jednotlivých zemí, tak i ekonomů. Principiálně se totiž nejedná o navyšování cen zboží a služeb, ale o celkový nárůst cenové hladiny v konkrétní ekonomice. Jak problematiku zjednodušuje Mankiw (1999, s. 40), „ve většině případů přetrvávající inflace se nakonec ukáže, že inflace má stejného viníka – růst množství peněz.“ A v momentě, kdy vláda produkuje zvýšené množství státní měny, její hodnota se snižuje. Opakem dynamického procesu inflace, tedy snižování cenové hladiny, je deflace, v takovém případě se kupní síla peněz opět navyšuje. Rovnovážnou situaci, kdy nedochází ani k růstu a ani poklesu cenové hladiny, lze označovat jako tzv. cenovou stabilitu (Jurečka a kol., 2017). Specifickým případem

je pak tzv. stagflace, tedy „spojení inflace, vysoké nezaměstnanosti a stagnace nebo poklesu (recese) hospodářství“ (Bartoníčková a kol., 2011, s. 180).

S ohledem na to, z jaké strany (poptávky, či nabídky) jsou iniciovány podněty k inflaci, ale také jaká je rychlost inflace, lze rozlišovat mezi trojicí jejích základních typů, tedy mezi inflací plíživou, pádivou a hyperinflací. V případě *inflace plíživé*, probíhající mírným tempem a pozvolna, její míra obvykle nepřekročí 10 % a tento stav se na ekonomice v zásadě nijak negativně nepodepisuje. Pro *inflaci pádivou* je typická její rychlost, kdy se ceny během jednoho roku významně navýší. Pádivá inflace má již své dopady také na ekonomické a sociální náklady, jelikož významně přispívá ke snížení výkonnosti obou těchto systémů, tedy ekonomického i sociálního. Extrémní formou inflace je tzv. *hyperinflace*, v takovém případě dochází k enormnímu růstu cen v řádech statisíc či milionů procent ročně, dle přesnějšího vymezení se pak jedná o situaci, kdy cenová hladina roste měsíčně o více jak 50 %. Faktem ovšem je, že v reálném hospodářství se nelze touto typologií řídit na úrovni jednoznačnosti – slouží tedy spíše k určení hlavního rysu dané inflace, k níž dochází (Jurečka a kol., 2017).

Samostatným tématem jsou pak dopady inflace na ekonomické subjekty. Ty Černohorský a Teplý (2011) klasifikují na dopady pozitivní a negativní, přičemž se mohou vyskytovat souběžně – inflace totiž může být pro někoho přínosem a pro někoho nikoliv, což je podstatou tzv. redistribučního efektu, kdy k pozitivním i negativním dopadům inflace dochází v různých skupinách ekonomických subjektů souběžně. V případě konkrétního vymezení negativních dopadů inflace Černohorský a Teplý (2011, s. 92) hovoří o (1) zvyšování nejistoty finančního rozhodování (ztěžují se finanční rozhodnutí domácností i firem týkající se spotřeby i investic, dochází k růstu cen finančních zdrojů), (2) růstu úrokových prémie za riziko (nárůst úrokových sazeb pro všechny ekonomické subjekty), (3) orientaci investorů na krátkodobější investice a zajištění se proti inflaci (snížování zájmu o dlouhodobější investování), (4) růstu nákladů zajištění proti inflaci, (5) přílivu krátkodobého spekulativního kapitálu (ten v důsledku přispívá k další měnové nerovnováze), (6) omezení funkce cen (ceny nepřesně odrážejí hodnotu produktů a služeb), (7) narušení funkce peněz jako

prostředku směny (případ pádivé inflace a hyperinflace, může docházet k nahrazení peněz např. věcnou směnou). Kromě toho Dvořáček (2012) v souvislosti s negativními dopady inflace zmiňuje také nárůst nezaměstnanosti, tezi spojitosti těchto ukazatelů pak zastávají také ekonomové. „Změnou výše množství vládních výdajů, daní a množství peněz, které vláda vytiskne, mohou politici krátkodobě ovlivnit kombinaci inflace a nezaměstnanosti v reálné ekonomice“ (Mankiw, 1999, s. 41). Ve srovnání s negativními důsledky inflace je těch pozitivních o poznání méně, jedná se o (1) podporu ekonomického růstu (v případě krátkodobého růstu cen např. za účelem inovací) a také o (2) zvyšování efektivnosti měnové politiky (vyšší přijímání úvěrů stimuluje investiční i spotřební výdaje (Černohorský a Teplý, 2011).

Inflace je měřitelná skrze procentuální změny spotřebitelského cenového indexu, příp. prostřednictvím deflátoru HDP či za užití dalších možných indexů celkové cenové hladiny (Mankiw, 1999). Deflátor HDP je považován za komplexní ukazatel inflace, neboť zahrnuje ceny veškerých statků, které tvoří HDP. V praktické rovině je HDP běžného roku oceněn nejprve v cenách běžného roku a následně v cenách roku předcházejícího. Jsou-li tyto veličiny vzájemně poděleny, výsledkem je deflátor HDP, který značí, zda (a v jaké výši) došlo k nárůstu cenové hladiny. Problémem deflátoru HDP však může být právě jeho komplexnost. Pro posouzení vlivu inflace na spotřebitele je tedy zjišťován tzv. index spotřebitelských cen (Holman, 2012).

Index spotřebitelských cen se vztahuje explicitně k proměným cen produktů a služeb pořizovaných domácnostmi. Základním principem je naplnění tzv. „spotřebního koše“ výrobky a službami (potravin, nápoje, oblečení, náklady na bydlení, výdaje na zdraví, doprava, vzdělávání, stravování, rekreace, služby ad.), kdy náklady na naplnění tohoto koše jsou srovnávány mezi dvěma různými obdobími. Hodnota koše (tedy index spotřebitelských cen) je vyjádřena násobkem ceny daného zboží v určitém období a množstvím tohoto výrobku. V případě, že výsledkem je hodnota indexu překračující 100, jedná se o známku nárůstu cenové hladiny, a tedy i probíhající inflace (Jurečka a kol., 2017). Rozdíly mezi oběma metodami výpočtu/měření inflace shrnuje následující tabulka.

Tabulka 1: Rozdíl mezi deflátorem a indexem spotřebitelských cen

	deflátor	index spotřebitelských cen
množství statků	všechny (tj. miliony)	vybraný koš (tj. např. 714 v ČR)
změna struktury statků	každý rok dle skutečné spotřeby	nemění se (resp. mění ho statistický úřad každých cca 5 let při významnějších změnách ve struktuře spotřeby)
změna vah	každý rok dle skutečné spotřeby	nemění se (resp. mění je statistický úřad každých cca 5 let při významnějších změnách ve struktuře spotřeby)
statky z dovozu	nezahrnuje, protože do HDP se nepočítají statky z dovozu (ale vyvážené statky)	zahrnuje

Zdroj: Černohorský a Teplý, 2011, s. 99.

V případě zaměření se na sociální dopady inflace lze shrnout, že jsou samozřejmě nejviditelnější v případě hyperinflace – tehdy dochází prakticky ke „zbídačení celých sociálních vrstev“ (Jandourek, 2012, s. 110). Stejně tak i pádivá inflace obvykle vede k zásadním zásahům do systému přerozdělování národního důchodu mezi jednotlivými sociálními skupinami. Totéž se děje i v případě deflace, která je však jevem více méně ojedinělým (Jandourek, 2012).

3.2.3 Nezaměstnanost

V kontextu prosperity každé jednotlivé země je samozřejmě důležitou otázkou, jaká je ekonomická aktivita jejích obyvatel. Populaci tak lze rozdělit do trojice základních skupin – (1) zaměstnaní, tedy osoby, které vykonávají placenou práci, příp. působí jako osoby samostatně výdělečně činné, (2) nezaměstnaní, tedy lidé, kteří žádnou placenou práci nevykonávají, avšak věnují se jejímu aktivnímu hledání (např. jsou evidováni na úřadu práce) a (3) ostatní, v tomto případě se jedná např. o studující, osoby v důchodu, osoby invalidní, ženy v domácnosti ad. První dvě skupiny jsou označovány jako „ekonomicky aktivní obyvatelstvo“, pro třetí skupinu je užíváno označení „ekonomicky neaktivní obyvatelstvo“ (Dvořáček, 2012). Holman (2010) dále doplňuje, že na nezaměstnanost lze nahlížet ještě optikou volní, a to jako na nezaměstnanost dobrovolnou a nedobrovolnou. V případě nezaměstnanosti dobrovolné dotyční obvykle

hledají zaměstnání s lepším finančním ohodnocením. Konkrétní délka této nezaměstnanosti se pak odvíjí zejména od toho, jaké alternativní možnosti nabytí finančních prostředků dotyční mají – obvykle se pak jedná o tzv. podporu v nezaměstnanosti. „Jsou-li podpory v nezaměstnanosti nízké a doba poskytování krátká, je dobrovolná nezaměstnanost nízká, protože jsou nezaměstnaní lidé motivováni k tomu, aby si rychle našli nové zaměstnání,“ shrnuje Holman (2010, s. 287). Nezaměstnanost nedobrovolná je naopak charakteristická bezvýslednou snahou nezaměstnaného naleznout práci za mzdu zcela průměrnou či i nižší. Její dopady na jedince jsou navíc více negativní než v předchozím případě, jelikož se lidé nezdědky ocitnou i v existenční krizi a bez možnosti jakýchkoliv alternativ nabytí finančních prostředků. V tomto kontextu do problematiky vstupuje také konkrétní délka trvání nezaměstnanosti, o níž pojednává tzv. struktura nezaměstnanosti (Holman, 2010).

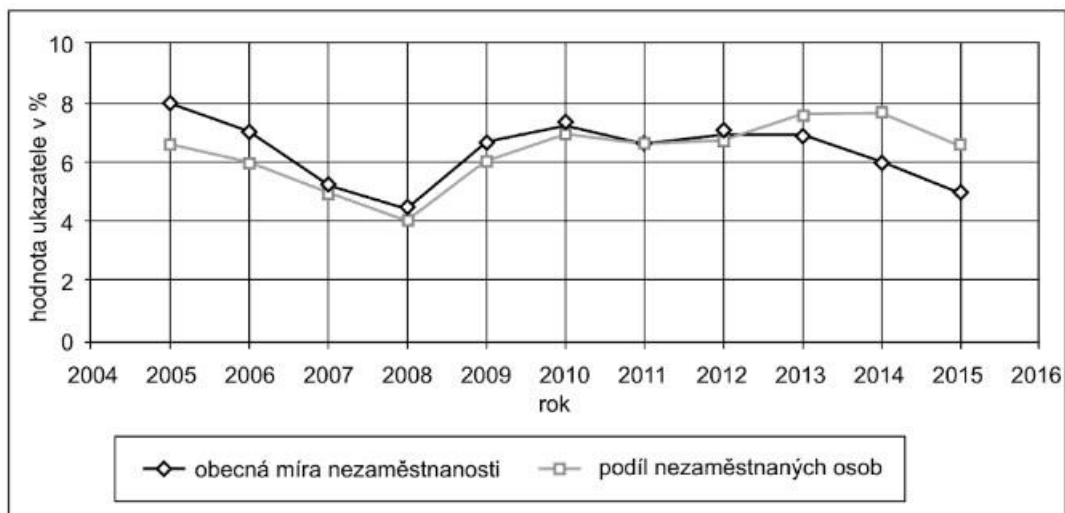
Strukturu nezaměstnanosti tak lze klasifikovat na nezaměstnanost krátkodobou, jejíž trvání obvykle nepřesáhne několik týdnů, a ačkoliv i ona má nesporné dopady ekonomické i psycho-sociální, je de facto průvodním jevem každé dynamicky fungující ekonomiky. Oproti tomu nezaměstnanost dlouhodobá je již problémem mnohem významnějším, a to ve všech výše zmíněných oblastech, přitom se však přidává ještě působení na samotné zaměstnavatele – ti mohou již na žadatele, který není na pracovním trhu činný delší dobu, nahlížet s jistým despektem. Obvykle se pak jedná o nezaměstnanost, která svou délkou přesáhne délku jednoho roku (Jurečka a kol., 2017).

Délka trvání nezaměstnanosti může úzce souviset také s jejími příčinami. Obvykle je tak rozlišováno mezi nezaměstnaností frikční, strukturální a cyklickou. *Frikční nezaměstnanost* má spíše krátkodobý charakter, jelikož se týká osob, které svou práci opustily a hledají si novou. „Frikční nezaměstnanost vzniká v důsledku neustálého pohybu lidí mezi oblastmi a pracovními místy nebo v průběhu jednotlivých stadií životního cyklu“ (Dvořáček, 2012, s. 28). *Nezaměstnanost strukturální* již může nabývat určité dlouhodobosti, neboť „vzniká v důsledku strukturálních změn v ekonomice, kdy se některá odvětví zmenšují a jiná naopak expandují“ (Holman, 2010,

s. 281). V důsledku se tak poptávka po pracovnících v určitém odvětví sníží a ti tak obtížněji hledají uplatnění – nezřídka proto musí typ zaměstnání zcela změnit a zaměřit se právě na odvětví rostoucí, to však nezřídka vyžaduje také rekvalifikace. I proto je strukturální nezaměstnanost déle trvající než nezaměstnanost frikční. Poslední z typů nezaměstnanosti dle délky jejího trvání – *nezaměstnanost cyklická* – obvykle souvisí např. s oslabováním domácích investic. V takovém případě totiž dochází také ke snížení poptávky (jak po surovinách, tak i materiálech či energiích), není tak třeba tolik zaměstnanců – zaměstnavatelé jsou nuceni propouštět, čímž dále klesnou příjmy domácnosti, a tedy i poptávka po spotřebních statcích. Holman (2010) ovšem doplňuje, že další možnou příčinou cyklické nezaměstnanosti může být i pokles zahraniční poptávky. Bez ohledu na konkrétní důvod, negativní dopady lze pozorovat v podobě komplexního hospodářského poklesu, kdy nezaměstnanost je možné zachytit napříč všemi odvětvími.

Nezaměstnanost je nejčastěji zachycována dvojitým způsobem, a to buď v podobě absolutního počtu nezaměstnaných v dané populaci, nebo prostřednictvím tzv. míry nezaměstnanosti, což je procentní podíl, který tvoří nezaměstnaní vůči osobám ekonomicky aktivním. Tento údaj je sledován Českým statistickým úřadem jak z hlediska průměru platného pro celou zemi, tak i z hlediska jednotlivých regionů. V případě podrobnějšího zaměření se na trh práce nezřídka bývá sledována také míra nezaměstnanosti napříč specifickými skupinami obyvatelstva (dle pohlaví, věku, vzdělání ad.). Lze se však ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí setkat také se sledováním podílu nezaměstnaných osob a jedná se o „poměr mezi počtem dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let evidovaných na úřadech práce a počtem všech obyvatel v produktivním věku“ (Jurečka a kol., 2017, s. 156). Přitom každý z těchto ukazatelů má své vlastní využití – míra nezaměstnanosti je obvykle užívána pro srovnání situace s dalšími zeměmi, zatímco podíl nezaměstnaných osob slouží spíše pro srovnání vnitrostátní, regionální.

Obrázek 2: Ukázka srovnání míry nezaměstnanosti a podílu nezaměstnaných, ČR, 2005-2015

Zdroj: Jurečka a kol., 2017, s. 156

Důsledky nezaměstnanosti lze sledovat ve dvou úrovních – ekonomické a sociální. V kontextu roviny ekonomické Dvořáček (2012, s. 29) uvádí, že „vysoká nezaměstnanost je projevem plýtvání zdroji, protože během depresí nevytváří ekonomika tolik, kolik je schopna.“ Sociální dopady nezaměstnanosti lze pozorovat zejména v oblasti lidského zdraví a psychiky, kdy např. dlouhodobě nedostupné zaměstnání může některé osoby uvést do stavů deprese, přivést k alkoholismu nebo v krajních případech i ke spáchání sebevraždy. Ostatně, jak doplňuje Jurečka a kol. (2017) fenomén nezaměstnanosti je velmi komplexní a lze se jím tedy zabývat i v již zmiňované rovině psycho-sociální. Aby byly veškeré tyto dopady (včetně těch ekonomických) minimalizovány, na úrovni vládní je pravidelně sestavována také státní politika zaměstnanosti, jež na jednu stranu slouží ke snižování důsledků nezaměstnanosti prostřednictvím dávek v nezaměstnanosti (tzv. pasivní politika nezaměstnanosti) a na stranu druhou se za užití rozličných strukturálních nástrojů, zejména pak skrze hospodářskou politiku, snaží udržovat zaměstnanost na co nejvyšší úrovni (v takovém případě se jedná o tzv. aktivní politiku zaměstnanosti) (Dvořáček, 2012).

3.2.4 Platební bilance

I s ohledem na propojenost ekonomik jednotlivých zemí jsou mezinárodní toky důkladně zachycovány v rámci výkazu tzv. platební bilance, tedy „systematického zápisu veškerých ekonomických transakcí mezi rezidenty a nerezidenty sledované země za určité časové období“ (Pavelka, 2007, s. 182). Právě tento makroekonomický ukazatel je zároveň tím, který přímo ovlivňuje všechny již dříve zmíněné. „Záznamy platební bilance jsou nezbytné nejen pro odhady budoucího vývoje měnových kurzů, ale i pro volbu hospodářské politiky, neboť tyto toky (poptávka či nabídka) ovlivňují všechny klíčové ekonomické ukazatele (HDP, úrokové míry, zaměstnanost...)“ (Jurečka a kol., 2017, s. 333).

Jelikož platební bilance zahrnuje rozličné typy ekonomických transakcí, nezdědka jsou – kromě dat shromážděných např. celními úřady, bankami ad. – scházející údaje doplňovány prostřednictvím sestavování různých modelů a za využití standardizovaných technik, které dokáží chybějící data nahradit. V České republice pak platební bilanci sestavuje a publikuje centrální banka, tj. Česká národní banka, a to jak v měně národní, tak i v hlavních světových měnách (aby bylo možné mezinárodní srovnání). Řídí se přitom pravidly vytvořenými Mezinárodním měnovým fondem a platícími ve všech jeho 185 členských zemích (Polouček a kol., 2009).

Na platební bilanci lze tradičně nahlížet ze dvou perspektiv, tehdy je rozlišováno mezi vertikální a horizontální strukturou platební bilance. V případě vertikální struktury platební bilance je základním východiskem fakt, že při jejím sestavování jsou užitы principy podvojného účetnictví, tedy „každá zaznamenaná transakce vstupuje do platební bilance dvakrát. Jednou na kreditní straně a jednou na debetní straně bilance“ (Polouček, 2009, s. 354). Položky kreditní přitom znamenají příliv peněz (či jiných statků) do dané ekonomiky, a tedy i nárůst nabídky devizy. Položky debetní jsou charakteristické odlivem peněz a v důsledku dochází naopak k nárůstu poptávky po devizách. Z perspektivy účetní je díky tomuto systému platební bilance vždy vyrovnaná, což však nemusí být pravidlem u jednotlivých realizovaných transakcí (Pavelka, 2007). Jak Polouček a kol. (2009, s. 354-355) doplňuje, „jestliže součet

kreditních položek na dílčím účtu převyšuje součet debetních záznamů, nachází se daný účet v přebytku. Je-li tomu naopak a součet debetů je vyšší než součet kreditů, hovoříme o schodku neboli deficitu daného účtu.“

Obrázek 3: Přehled základních kreditních a debetních transakcí

Kreditní operace (+)	Debetní operace (-)
export zboží	import zboží
export služeb	import služeb
příliv výnosů	odliv výnosů
příliv převodů	odliv převodů
příliv kapitálu	odliv kapitálu
snížení devizových rezerv	zvýšení devizových rezerv

Zdroj: Polouček a kol., 2009, s. 355

V případě horizontální struktury platební bilance je na jednotlivé ekonomické operace nahlíženo z hlediska položek na každé jednotlivé účetní straně a záměrem je postihnout vztahy mezi položkami či skupinami ekonomických operací a také jejich přínos pro domácí ekonomiku. Horizontální strukturu platební bilance klasicky tvoří (1) běžný účet, (2) kapitálový účet, (3) finanční účet, (4) saldo chyb a opomenutí a (5) změna devizových rezerv (Černohorský a Teplý, 2011).

Obrázek 4: Horizontální struktura platební bilance

běžný účet	mezinárodní pohyb zboží	} výkonová bilance
	mezinárodní pohyb služeb	
	mezinárodní pohyb důchodů	
	mezinárodní pohyb transferů	
kapitálový účet	kapitálové transfery	
finanční účet	přímé investice	
	portfoliové investice	
	ostatní kapitál	
chyby a omyly		
změna devizových rezerv		

Zdroj: Černohorský a Teplý, 2011, s. 165

Výchozími jsou pro platební bilanci účty běžný, kapitálový a finanční, jež zahrnuje také rezervní aktiva. V případě běžného účtu jsou zaznamenávány import a export zboží a služeb, dále důchody primární a druhotné. Kapitálový účet se vztahuje k převodům nevyrobených nefinančních aktiv a také k přerozdělení kapitálového charakteru. Čisté přírůstky a úbytky finančních aktiv i pasiv pak zachycuje účet finanční. V teoretické rovině by se součet všech položek platební bilance měl rovnat nule, což na úrovni praktické umožňuje zahrnutí účtu chyb a omylů, který nerovnosti mezi součtem všech kreditních a součtem všech debetních záznamů vyrovnávají (Jurečka a kol., 2017).

Pro ekonomiku země je pak stěžejní zaměření se na přebytky či schodky v rámci účtů platební bilance, jelikož právě výsledky platební bilance určují míru vnější ekonomické rovnováhy. Za účelem dosažení vnější ekonomické rovnováhy (kdy je-li platební bilance vyrovnaná, je saldo platební bilance rovné nule) a také dosažení stabilní pozice v rámci ekonomiky světové jsou obvykle užívány rozličné hospodářsko-politické nástroje (Kovář a kol., 2007).

3.3 Česko-německý kontext

Jak na českou, tak i na německou ekonomiku lze samozřejmě nahlížet prizmatem samostatných ekonomických subjektů, na druhou stranu však nelze opomíjet, že v kontextu zapojení obou zemí do Evropské unie má celá problematika také více globální charakter. Jednotlivé země a jejich ekonomiky jsou totiž v rámci EU samozřejmě v různé míře provázány. Dokladem pak může být např. i ekonomická krize, která zasáhla EU (potažmo celý svět) v roce 2009. Právě tehdy nebyla konkrétně česká ekonomika zasažena ani tak tím, jak se vyvíjel finanční sektor, ale spíše děním v rámci reálné ekonomiky. „Česká republika pocítila především negativní důsledky toho, že je plně začleněna do evropské a světové ekonomiky. Na vývoj českého HDP působil negativně především ekonomický pokles v zemích EU, zvláště pak propad německé ekonomiky, na niž je ta česká silně navázána“ (Cupalová, 2009, s. 2).

Na druhou stranu, jak naznačují aktuální data, členství ČR v EU má také nesporně kladné důsledky, a to i s ohledem na HDP. Právě díky členství v EU se České republice

podarilo mezi lety 2007 – 2016 získat z rozličných evropských fondů přes bilion korun (do evropského rozpočtu přitom odvedla ani ne polovinu). „ESI fondy mají z dlouhodobého hlediska kladný vliv i na výši HDP. Největší vliv byl zaznamenán v roce 2015, kdy byl HDP o 3,5 % vyšší oproti základně, neboli než by byl bez fondů“ (Plašilová, 2018).

V případě následující sumarizace makroukazatelů ČR a Německa pak bude pozornost zaměřena zejména na komplexní data zohledňující samozřejmě i politickou situaci (tj. vývoj v ČR od vzniku samostatné republiky v roce 1993 a v Německu od jeho sjednocení), související historické skutečnosti či naopak predikce a další ekonomický kontext.

3.3.1 HDP

Pro českou ekonomiku byl v prvé řadě klíčovým vznik Československé federativní republiky v roce 1991 a následně osamostatnění se v roce 1993. Obě tyto ekonomiky (jak česká, tak i slovenská) se v následujících 25 letech potýkaly s obdobími stagnace i recese, zaznamenaly však samozřejmě také období růstu. Faktem však je, že Česká republika se s poklesem HDP vypořádávala vícekrát než Slovensko, nejrychlejšího růstu pak dosáhla v roce 2006, a to o 7,1 % (Echo24/ČTK, 2017).

Podle aktuálních dat Českého statistického úřadu je česká ekonomika v poměrně dobré kondici, čemuž nasvědčuje také HDP. Ačkoliv růst tuzemské ekonomiky se meziročně snížil, i tak její posilování ve výsledku předčilo odhady analytiků, když za rok 2018 HDP vzrostl o 2,4 %. Český HDP v roce 2017 v nominální hodnotě dosáhl k hodnotě cca 5 050 mld. Kč, na konci roku 2018 by se dle odhadů mohl blížit k 5 200 mld. Kč. Za nejvýraznější prvek HDP v roce 2018 ekonomové označují poptávku domácností, jejichž spotřeba průběžně stále roste (Bureš, 2018).

Také německá hospodářská politika se proměňovala v kontextu historicko-politickém, ovlivnilo ji tak logicky i sjednocení obou německých států v roce 1990, které pro zemi znamenalo spíše problémy. Přitom jak uvádí Tomeš a kol. (2008, s. 131) „transformace

východoněmecké ekonomiky se potýkala s podobnými problémy jako transformace ekonomiky české.“ Zásadní důsledky pak mělo zejména sestavení měnové unie, jež navýšila peněžní zásoby ve východním Německu a zároveň způsobila okamžité „zbohatnutí“ tamních domácností. „Růst soukromé spotřeby se poté promítl do více než 10% zvýšení dovozu v letech 1990 a 1991 a dále do obrovských deficitů běžného účtu zemí bývalé NDR. Ještě v roce 1998 tento deficit dosahoval zhruba 50 % východoněmeckého HDP“ (Tomeš a kol., 2008, s. 131). Podle Handla (2011) se důsledky sjednocení Německa v zemi projevovaly až do roku 2001, kdy poprvé země dosáhla srovnatelné hodnoty obchodní bilance, jaké vykazovala před ním.

Německé HDP v loňském roce rostlo pouze o 1,5 %, kdy na vině je především zpomalení růstu v automobilovém průmyslu, ale také zpomalující růst globální ekonomiky. Je však třeba dodat, že s ohledem na provázanost české ekonomiky s německou je tento pokles do jisté míry problémem i pro ČR, jejíž ekonomický růst by tímto mohl být také negativně ovlivněn. Německo je zároveň jednou z deseti největších světových ekonomik, v rámci Evropy mu pak patří prvenství, a to i s ohledem na nominální HDP, který v roce 2017 činil 3,42 bilionu dolarů (ČTK, 2019).

3.3.2 Inflace

Jak již bylo naznačeno, míru inflace Český statistický úřad vyjadřuje prostřednictvím naplnění fiktivního spotřebního koše – v tomto případě je však třeba mít na mysli, že ne každý občan nakupuje všechny položky do tohoto koše zahrnuté, tedy dopady inflace se napříč společnostmi samozřejmě různí. V případě historické rekapitulace míry inflace v rámci samostatné České republiky dosáhla její průměrná míra mezi lety 1993 – 2017 k hodnotě 4,3 % ročně. K ještě vyšší hodnotě – až k 6,3 % – by průměrná míra inflace dosáhla v případě započítání let 1990-1992, kdy bezprostředně po pádu komunismu se její hodnota pohybovala téměř na hranici 60 %. Jak ekonomové upozorňují, zejména devadesátá léta byla pro českou ekonomiku poměrně specifická, jelikož se adaptovala na zcela nový model ekonomiky tržní. Jak shrnuje Židek (2006, s. 126) „v průběhu české hospodářské politiky byly zaznamenány dva inflační skoky – na počátku roku 1991, který byl spojen s cenovou liberalizací – a druhý v roce 1993, ke kterému došlo

po zavedení nové daňové soustavy.“ Cenový růst se dále podle autora pohyboval až do roku 1998 na hranici 10 % a poté prudce klesal. V případě zaměření se na míru inflace v letech, které již těmito historickými reminiscencemi zasaženy nebyly, tj. 2000-2017, dosahuje míra inflace v ČR průměrné hodnoty 2,2 % (Zámečník, 2018). V loňském roce však dle dat Českého statistického úřadu dosáhla třetí nejvyšší hodnoty za posledních deset, tedy 2,1 %.

O tom, jak negativním jevem inflace je, pak svědčí i historický příklad Německa. To obrovská inflace zasáhla v období po první světové válce, jak upřesňuje Mankiw (1999, s. 589), „cena novin vzrostla z 0,3 marky v lednu 1921 na 70 milionů marek o necelé dva roky později“. Tato tzv. hyperinflace je nezdědka považována také za jednu z možných příčin nástupu nacismu a příp. vypuknutí 2. světové války. I proto se v Německu následně ti, kdo byli zodpovědní za sestavování hospodářské politiky země, inflaci významně bránili a země tak její hodnoty udržovala na nižší hladině než např. USA. Změříme-li se však na historii novodobou, míra inflace vyjádřená skrze index spotřebitelských cen byla i po sjednocení země odlišná v oblastech na východě a západě Německa. Růst spotřebitelských cen byl výrazně rychlejší na východě země především v letech 1991-1995. Nejprudší skok v hodnotě míry inflace pak Německo zaznamenalo v roce 2016, došlo totiž k více jak dvojnásobnému nárůstu dynamiky spotřebních cen (Bureš, 2017). Od té doby však německá inflace opět zvolna klesá.

3.3.3 Nezaměstnanost

V případě zaměření se na zachycování míry nezaměstnanosti se touto problematikou zabývají nejen instituce každé jednotlivé země, ale také nadnárodní instituce. S daty členských států EU tak nakládá (a dále je vyhodnocuje) EUROSTAT, tedy Evropský statistický úřad, příp. také OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci (Jurečka a kol., 2017). Míru nezaměstnanosti v ČR zjišťuje Český statistický úřad, a to prostřednictvím průzkumu (Výběrové šetření pracovních sil, VŠPS), jenž zahrnuje vzorek cca 25 000 domácností. Tento průzkum je směrodatným pro určení hodnoty tzv. obecné míry nezaměstnanosti, tedy ukazatele, jenž poskytuje rámcovou představu o aktuální kondici pracovního trhu, ale je také podkladem pro možná mezinárodní srovnání.

Ukazatel míry nezaměstnanosti prošel ve srovnání s ostatními ukazateli asi nejnvýraznější transformací. Jelikož před rokem 1989 byla právě zaměstnanost obyvatelstva jednou z hlavních priorit, prakticky se v 80. letech dalo hovořit „přezaměstnanosti“, na druhou stranu však na našem území chyběli zaměstnanci v určitých specifických oborech. Ještě počátkem roku 1990 však v důsledku předchozí politiky země dosahovala míra nezaměstnanosti hodnoty 0,1 %. Nízká míra nezaměstnanosti však byla pro Českou republiku charakteristická až do roku 1996, kdy se pohybovala na hranici 3 %. Její hodnota však od tohoto roku začala postupně narůstat – jelikož mnozí do té doby zaměstnaní senioři začali odcházet do důchodu, ženy častěji začaly zůstat v domácnosti a také se jim prodloužila mateřská dovolená ze dvou na tři roky. Někteří lidé se také vydali za prací do zahraničí, opomíjet pak nelze ani ty, kteří se rozhodli zapojit do šedé ekonomiky. Zejména po roce 1997, kdy došlo k hospodářskému poklesu, začala klesat také schopnost ekonomiky přijímat další pracovní sílu – což se projevilo především u čerstvých absolventů, nekvalifikovaných pracovníků, žen po mateřské dovolené a také osob s handicapem. Na konci roku 1998 tak již bylo v ČR bez zaměstnání 7,5 % pracovní síly a v dalších letech začala vznikat také nezaměstnanost dlouhodobá, v roce 2002, opět v době ekonomického poklesu, již zaměstnání nemělo 9,8 % obyvatelstva (Žídek, 2006).

Dalším mezníkem ve vývoji nezaměstnanosti byl rok 2008 – tedy období hospodářské krize, která postihla i ČR. Právě v tomto období došlo k prudkému nárůstu nezaměstnanosti, a to zejména ve skupině mladých lidí ve věku 25-30 let. Od stabilizace této situace však nezaměstnanost pravidelně meziročně klesala. Jak upozorňují Svoboda a Nemeškal (2015), jistý podíl na tomto stavu má také ekonomická výkonnost tzv. nových průmyslových oblastí, ale i narůstající adaptabilita zaměstnanců či nárůst rozličných flexibilních úvazků. Již v roce 2015 data EUROSTATu ukazovala, že v České republice panuje velmi nízká míra nezaměstnanosti (5,1 %) ve srovnání s dalšími členskými státy EU – podobnou, resp. ještě nižší hodnotu, vykazalo právě Německo (Jurečka a kol., 2017). V loňském roce Česká republika dokonce vykazala nejnižší míru nezaměstnanosti ze všech zemí EU (Deník/ČTK, 2018).

Opětovným problémem Německa bylo i v případě rekapitulace míry nezaměstnanosti jeho sjednocení, které vedlo k výrazným rozdílům v nezaměstnanosti v oblasti západní a východní. Ještě v roce 2011 nezaměstnanost ve spolkových zemích na východě nezdědk přesahovala dvojnásobek i trojnásobek hodnot spolkových zemí na západě (Holman, 2010). Bez ohledu na to však na konci roku 2018 klesla míra nezaměstnanosti v Německu na 5 %, čímž dosáhla prozatím nejnižší hodnoty od sjednocení země v roce 1990. Tato hodnota pak samozřejmě souvisí s prosperující ekonomikou, jejímž hlavním motorem jsou v posledních letech především spotřebitelské výdaje (ČTK, 2018).

3.3.4 Platební bilance

Jelikož podstatou platební bilance je import a export, není nijak překvapivé, že situace v této oblasti se v naší zemi po roce 1989 výrazně změnila. Ačkoliv i dříve samozřejmě existovaly plány pro vývoz a dovoz, československý zahraniční obchod byl v kompetenci podniků zahraničního obchodu – těch bylo v roce 1990 v Československu evidováno pouze 52. Jak upozorňuje Židek (2006, s. 133), „domácí ceny byly pokriveny dotacemi, daněmi i uplatněným směnným kurzem, takže reálně byly zcela odtrženy od cen světových.“ Opomínat nelze ani jednostrannou orientaci obchodování směrem na východ (až v 80 %), kam obvykle mířilo zboží s relativně vyšší přidanou hodnotou ve srovnání s výrobky obchodovanými na trzích západních. Zcela opačná byla situace v oblasti dovozu. Pravdou však je, že ani za minulého režimu nevznikla žádná výrazná nerovnováha zahraničního obchodu, a tedy ani nerovnovážná platební bilance (Židek, 2006).

V dnešní době pozitivně zahraniční obchodování ČR ovlivnilo zejména členství v rozličných mezinárodních organizacích, především pak ve Světové obchodní organizaci (WTO), či podpis různých mezinárodních dohod (CEFTA – Středoevropská zóna volného obchodu) ad. V této souvislosti je opět možné dodat, že zahraniční obchodování ČR bylo jak v minulosti, tak i dnes, ovlivněno také vývojem ekonomik zemí, s nimiž naše republika obchodovala/obchoduje. Pokud tyto země a jejich ekonomiky prosperovaly, rostla také poptávka po českém dovozu. Na podobném principu pak fungovaly/fungují i importy. Např. v případě růstu německé ekonomiky

rostl ruku v ruce také český export, když posilovala česká ekonomika, narůstaly importy (Židek, 2006).

Liberalizace trhu po roce 1989 obnášela mnohé transformace, a to v souladu s obavou o stabilitu platební bilance, její hlavní charakteristikou byla nová orientace zahraničního obchodu směrem na západ – což samozřejmě následně ovlivnil i rozpad RVHP v roce 1991. Vnější hospodářská rovnováha však byla v počátcích samostatné České republiky poměrně rozkolísaná. „Již v roce 1995 přesáhl deficit obchodní bilance 7 % HDP a deficit běžného účtu platební bilance 2,6 % HDP (...). V následujícím roce se vnější nerovnováha dále prohloubila“ (Židek, 2006, s. 137). A jelikož deficit se nedařilo již vyvážit ani přílivem kapitálu, veškeré tyto obtíže vedly v roce 1997 až k měnové krizi. Ačkoliv tu eliminovalo znehodnocení koruny, jehož výsledkem bylo prudké navýšení exportu, schodky po roce 1998 nadále rostly – nikoliv však kvůli vnitřní nerovnováze ekonomiky, ale zejména z důvodu růstu cen ropy a pod vlivem dalších faktorů (Židek, 2006).

Měnová krize, s níž se potýkala Česká republika v roce 1997, obvykle nastává jen tehdy, když je měna spjata s dolarem či jinou mezinárodně akceptovanou tvrdou měnou. Tento měnový režim však již není příliš obvyklý, naopak standardem jsou měny s plovoucím kurzem (Kohout, 2013). Společná evropská měna však ukázala, že i v tomto případě nelze na obchodní a platební bilanci zapomínat, jelikož ekonomiky jednotlivých zemí se samozřejmě liší. Jak Kohout dodává (2013, s. 102), „exportně silné Německo udržovalo během let 2000-2010 silný obchodní přebytek, zatímco Řecko, Itálie, Španělsko a Francie naopak chronický deficit.“ Tento stav právě v roce 2010 vyústil v evropskou finanční krizi.

Obchodní bilanci Německa (výše zmiňovanou krizí samozřejmě také postiženého) však výrazně zasáhlo především jeho sjednocení – jak již bylo uvedeno v souvislosti s HDP, země se kvůli obrovským nákladům vynaloženým na sjednocení zadlužila a platební bilanci na původní stav srovnala až v roce 2001. Sjednocení se však negativně podepsalo také na exportu, kdy Německo do té doby považované za světového

„exportéra č. 2“ předčily Spojené státy. Tuto situaci ovšem zvrátilo zapojení se do EU v roce 2004. Právě země EU se pro Německo staly zcela klíčovými partnery. Ohrožující tak pro něj může být pouze postupující globalizace, jelikož mezi hráči světového obchodu se začínají objevovat noví aktéři – např. Korea, Singapur či Mexiko. Jak konstatuje Handl (2011, s. 250), „tyto rychle se etablující tržní ekonomiky nabízejí levnou pracovní sílu, která má vliv na přesun nejen výroby, ale dnes již také služeb z rozvinutých zemí do těchto oblastí“. Hlavním konkurentem Německa (ale zároveň i důležitým obchodním partnerem) je pak Čína. Právě ta se již v roce 2009 stala druhým největším dovozcem zboží na německý trh. Bez ohledu na již popsané výkyvy v důsledku sjednocení země či finanční krize je i tak systém německého hospodářství považován za následováníhodný vzor, ačkoliv kritici varují, že není univerzálně uplatnitelný (Handl, 2011).

4 Vlastní práce

Komparaci ekonomik České republiky a Spolkové republiky Německa provádíme především proto, že vývoj ekonomiky v tuzemsku je značnou mírou závislý na vývoji Německa. Tato provázanost je tak významná především kvůli zahraničnímu obchodu. Tempo konvergence České republiky a Německa je tedy z tohoto důvodu podstatná. Porovnávaná data budou za období 1998 – 2017. Dvacetileté období lépe přiblíží vývoj jednotlivých ekonomik v čase.

4.1 Hrubý domácí produkt

V této části práce se zaměříme na komparaci hrubého domácího produktu u vybraných zemí Evropské unie, kterými jsou Česká republika a Spolková republika Německo.

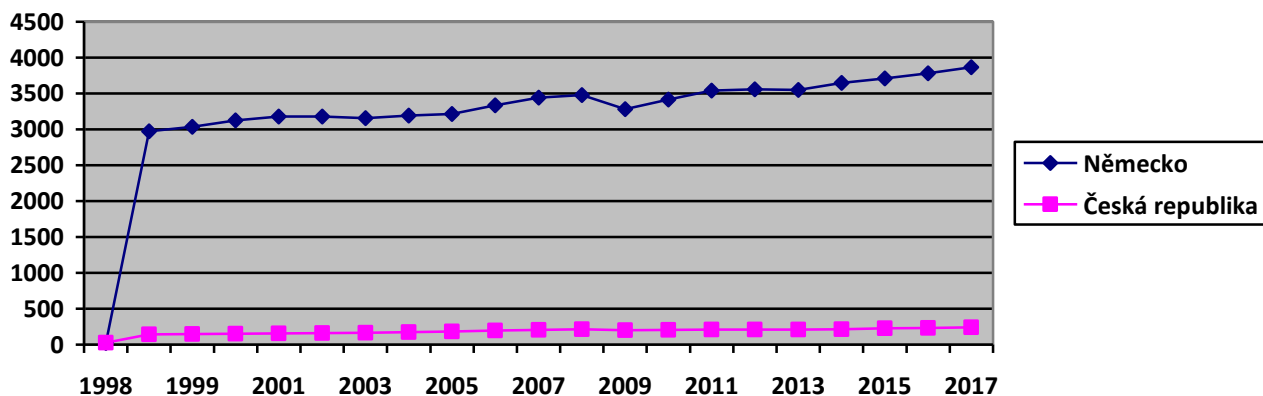
HDP se v praxi užívá jako makroekonomický ukazatel, díky kterému je možné porovnat výkonnost ekonomik států či zemí v čase. Pro srovnání je však nutné zahrnout změnu hodnoty peněz pro různá období a řídit se Evropským srovnávacím programem.

Ekonomický vývoj v oblasti HDP porovnáme v této práci pomocí tempa růstu reálného HDP a ekonomické úrovně těchto zemí za pomoci ukazatele HDP na 1 obyvatele v paritě kupních sil (PPS). Tempo růstu reálného HDP získáme díky analýze bazických a řetězových indexů a geometrickému průměru. Hodnoty porovnávaných HDP v jednotlivých ekonomikách musí být vyjádřeny ve stejné měně, tzn. v USD.

4.1.1 Reálné HDP ČR

Reálné HDP je HDP ve stálých cenách (USD) k základním roku, kterým je rok 2010.

Graf 1: Reálné HDP

Zdroj: Worldbank,2019 (vlastní zpracování)

4.1.1.1 Indexní analýza reálného HDP v ČR

Indexní analýza obsahuje řetězové a bazické indexy. Získáním těchto hodnot jsme schopni spočítat vývoj tempa růstu nejen v jednotlivých letech, ale i za celé dvacetileté období. Díky této analýze můžeme sledovat a určit vývoj reálného HDP v České republice.

Jednotlivé metody aplikujeme opět na data získaná z období 1998 – 2017.

Řetězové indexy

Řetězové indexy jsou koeficienty růstu, díky kterým můžeme vypočítat průměrné tempo růstu HDP pomocí geometrického průměru.

Řetězový index vypočítáme jako poměr hodnoty běžného období HDPt a hodnoty období předcházejícího HDP t-1.

Obrázek 5: vzorec

$$I(HDP)_{t/t-1} = \frac{HDP_t}{HDP_{t-1}}$$

Zdroj: Finance v praxi, 2017

Tento index nám v praxi říká, o kolik se procentuálně změnil vývoj ekonomiky oproti předchozímu roku.

Bazické indexy

Bazický index je poměr hodnoty běžného období a hodnoty základního období, v našem případě, tj. rok **2010**.

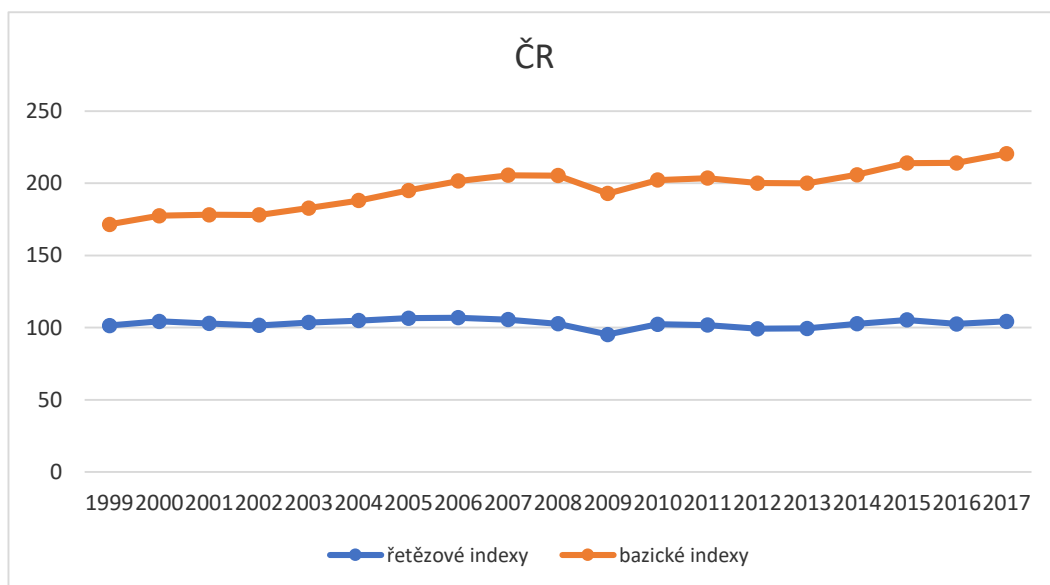
Díky bazickému indexu jsme schopni určit o kolik vzrostlo reálné HDP v daném roce ve srovnání s rokem základním.

Obrázek 6: vzorec

$$I(HDP)_{t/B} = \frac{HDP_t}{HDP_B}$$

Zdroj: Finance v praxi, 2017

Graf 2: graf řetězových a bazických indexů

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě dat a vypočítaných údajů, uvedených v příloze 1 byl sestaven graf řetězových a bazických indexů.

Díky koeficientům růstu, které jsou tvořeny řetězovými indexy, můžeme vypočítat průměrné tempo růstu HDP pomocí geometrického průměru.

Obrázek 7: vzorec

$$k_G = \sqrt[n]{k_1 \cdot k_2 \cdot \dots \cdot k_n} = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n k_i}$$

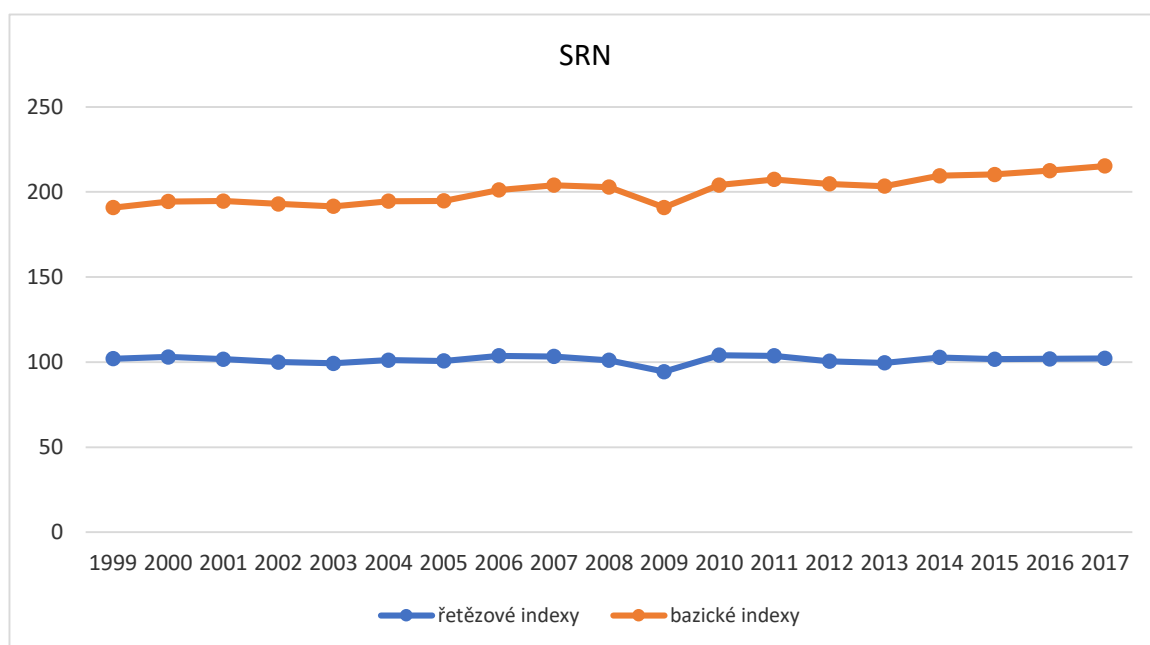
Zdroj: Finance v praxi, 2017

Vlastními výpočty geometrického průměru jsem zjistila, že reálný HDP v České republice rostl v letech 1998 - 2017 průměrným ročním tempem 2,77%.

4.1.2 Hrubý domácí produkt Spolkové republiky Německa

4.1.2.1 Indexní analýza reálného HDP ve Spolkové republice Německo

Graf 3: graf řetězových a bazických indexů Německa

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě údajů uvedených v příloze č.1 jsme vypočítali bazické a řetězové indexy a z nich dále geometrický průměr.

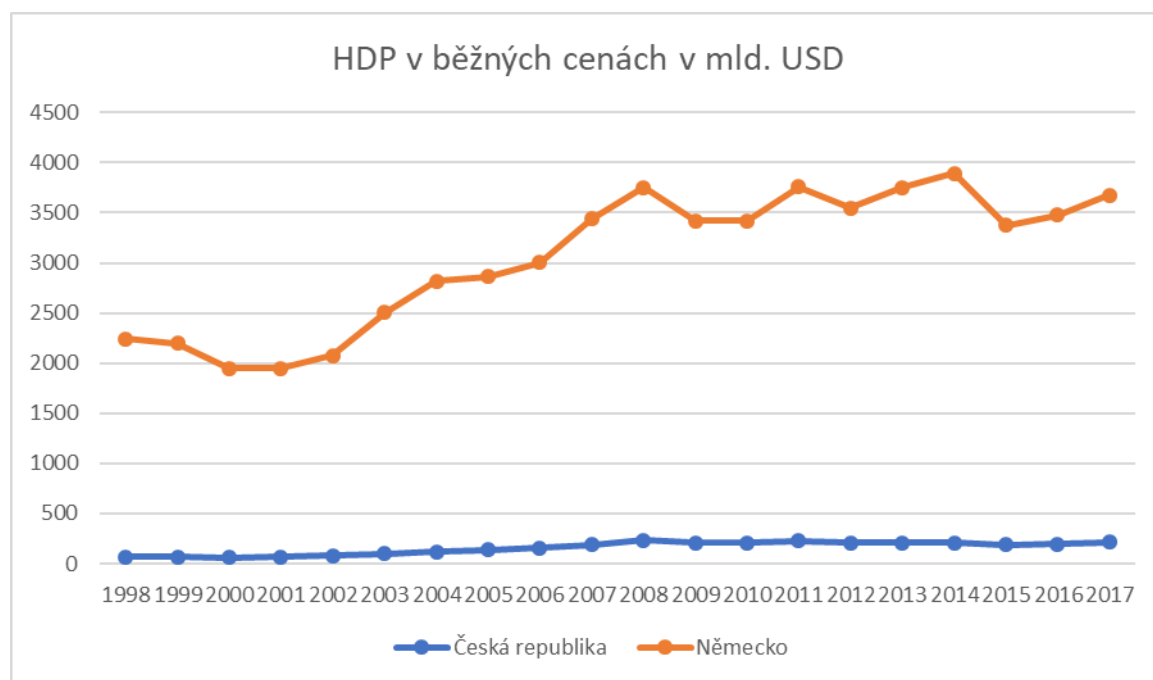
Geometrický průměr, tj. průměrné tempo růstu HDP v letech 1998-2017 v Německu činí 1,39 %.

Pomocí výpočtů geometrických průměrů daných zemí jsme zjistili, že ačkoli je německá ekonomika vyspělejší než česká, její vývoj je pomalejší.

4.1.3 HDP v běžných cenách (v mld. USD)

V grafu č. 5 můžeme vidět hodnoty hrubého domácího produktu v běžných cenách, v mld. USD. Pro porovnání států je vhodnější použít tempo růstu HDP či HDP na obyvatele v paritě kupní síly, jak je již uvedeno výše. Nominální HDP nemusí mít zcela přesné hodnoty, a to právě kvůli měnícím se cenovým kurzům. Oba státy jsou hodnoceny ve stejném čase.

Graf 4: nominální HDP

Zdroj: The World Bank, 2019 (vlastní zpracování)

Již na první pohled je zřejmý značný rozdíl míry nominálního HDP v České republice a v Německu. Musíme si však uvědomit, že jde o dva naprosto rozdílné státy ať už rozlohou či počtem obyvatel, tak výší obchodu, tvorbou kapitálu, služeb a dalších složek, které se podílejí na konečném výsledku HDP.

Uplynulých dvacet lze, i přes výkyvy, můžeme u obou zemí považovat za období prosperity a růstu. Vstup do Evropské Unie, zvýšení zahraničního obchodu a jistá

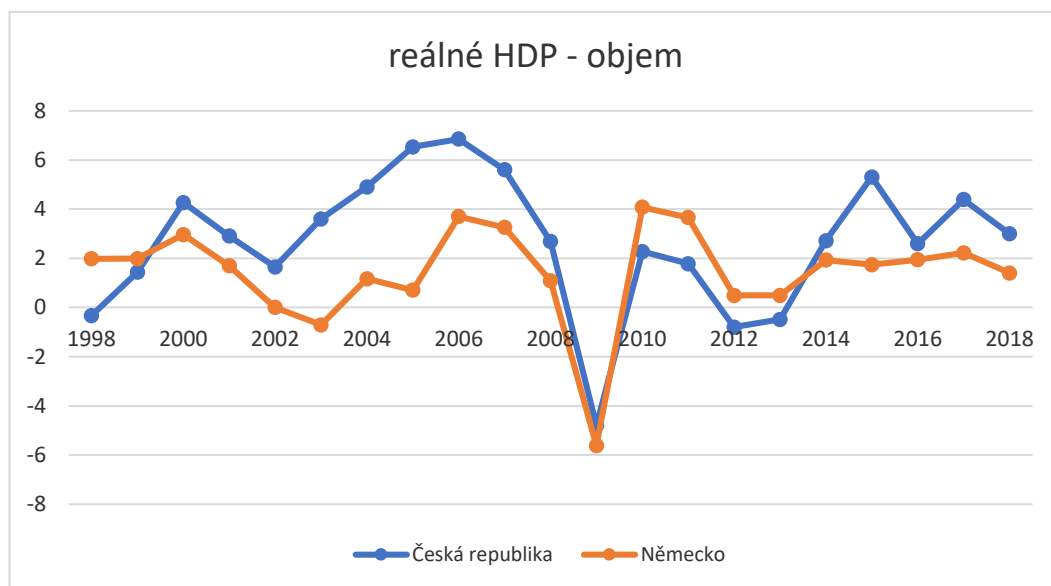
modernizace ekonomiky právě díky zahraničnímu kapitálu napomohly k rozvoji ekonomické situace v České republice.

Ve vývoji HDP můžeme pozorovat tři období recese (pokles výkonu ekonomiky a zaměstnanosti), a to v letech 2009 a 2012 a 2015. V roce 2009 se jednalo o propad zahraniční poptávky (HDP kleslo o 29,5 mld. USD) a v roce 2012 se naše hospodářství naopak potýkalo s propadem domácí poptávky. Tyto recese se na dlouhodobém vývoji HDP projeví tak, že v období největšího ekonomického růstu roku 2008 činil HDP 235,7 mld. USD, zatímco na konci roku 2017 činil pouze 215,7 mld. USD. Výkon ekonomiky v ČR tak v tomto 9letém období klesl o 20 mld. USD.

Německá ekonomika je silná a stabilní, k největšímu propadu došlo roku 2009. Tento propad započal již na konci roku 2008. V průběhu roku se hospodářský vývoj stabilizoval na nízké úrovni. Rok 2010 již ukazuje na oživení ekonomiky z prvního čtvrtletí, které se nevyhnulo propadu, ale bylo dobrým výchozím bodem pro následující roky.

4.1.4 Reálné HDP

Graf 5: změna tempa růstu reálného HDP

Zdroj: EUROSTAT, 2018 (vlastní zpracování)

HDP Německa dynamicky roste a dle prognóz očekávají ekonomové další růst, i když mírnější, za rok 2018 o 1,5 %. Analytikové předpovídají, že zpomalení tempa růstu HDP v Německu se na hrubém domácím produktu ČR odrazí taktéž zpomalením růstu, nikoli však recesí.

Průměrná míra růstu HDP Německa za posledních 20 let je 1,39 % a České republiky 2,77 %.

K největšímu propadu u obou zemí došlo mezi lety 2008 a 2009, kdy nastalo období hospodářské krize.

Ke zpomalování aktuálního růstu ekonomiky dochází díky vlivům slábnoucí globální ekonomiky a také díky očekávanému brexitu, což bude mít vliv na zahraniční obchod.

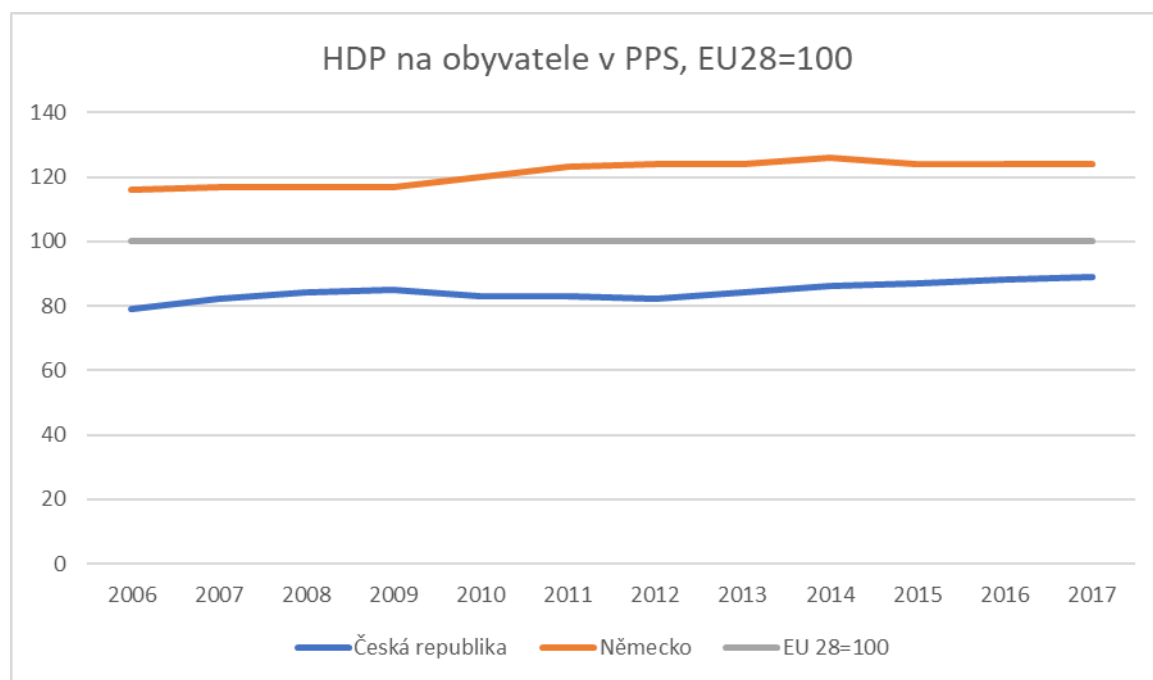
4.1.5 HDP na obyvatele v PPS

Hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele v normách kupní síly (PPS) se vyjadřuje ve vztahu k průměru Evropské Unie (EU28), který je nastavený na 100. Pokud je index nižší, je HDP na obyvatele v těchto státech nižší, než průměrná úroveň EU a obráceně. PPS je společná měna eliminující rozdíly v cenách mezi zeměmi a umožňuje tak srovnání HDP mezi jednotlivými ekonomikami.

Při komparaci hrubého domácího produktu (HDP) na obyvatele v paritě kupní síly (PPS), tj. EU 28=100, můžeme pozorovat, že Česká republika patří mezi státy, které mají ekonomickou úroveň nižší, než je průměr Evropské Unie. Česká republika se však průměru EU blíží a její hrubý domácí produkt na obyvatele roste. Ekonomická úroveň Německa je větší než průměr EU. V posledních letech se však růst zpomaluje.

Hrubý domácí produkt České republiky v roce 2017 je 89 PPS.

Graf 6: změna tempa růstu reálného HDP

Zdroj: EUROSTAT, 2018 (vlastní zpracování)

Jak můžeme z grafu vyčíst, do roku 2009 doháněla Česká republika vyspělejší země. České ekonomice se dařilo a její hodnota stoupala. Od roku 2006 se ekonomika zvedla ze 79 na 85, tj. o 6 procentních bodů. Konvergence ekonomické úrovně Česka rostla právě do roku 2009, po kterém započala, až do roku 2012, divergence obou ekonomik.

V období od roku 2009 do 2012 se ekonomická úroveň ČR zhoršila, na rozdíl od Německa, které v růstu pokračovalo. Snižování růstu ekonomiky v České republice zapříčinila především dlouhá recese ekonomiky. Od tohoto roku můžeme pozorovat opět postupné zlepšování pozice tuzemské ekonomiky.

Roku 2012 nastalo postupné zlepšování ekonomik. V České republice můžeme sledovat růst síly ekonomiky o rok dříve, než – li v Německu, které stagnovalo až do roku 2013.

Česká republika se v posledních letech neustále přibližuje průměru Evropské Unie, v roce 2017 dosáhla 89 procentních bodů (pb). Německo svůj růst v posledních letech ustálilo, drží se v rozmezí 124 pb.

4.2 Inflace

V téhle kapitole budeme shromažďovat data a informace o inflaci za období 1998–2017 v České republice a ve Spolkové republice Německo. Následně je analyzujeme, porovnáme a vyhodnotíme.

4.2.1 Inflace v ČR

V České republice je hlavním cílem České národní banky péče o cenovou stabilitu, především péče o stabilitu v oblasti spotřebitelských cen. ČNB od roku 1998 zvolila jako nástroj ochrany měnové politiky tzv. režim cílování inflace. Inflační cíl od roku 2010 je nastavený na 2 % s tolerancí 1 procentního bodu (Benda, 2017).

Zde si ukážeme vývoj průměrné roční míry inflace za posledních 20 let.

Tabulka 1: průměrná roční míra inflace

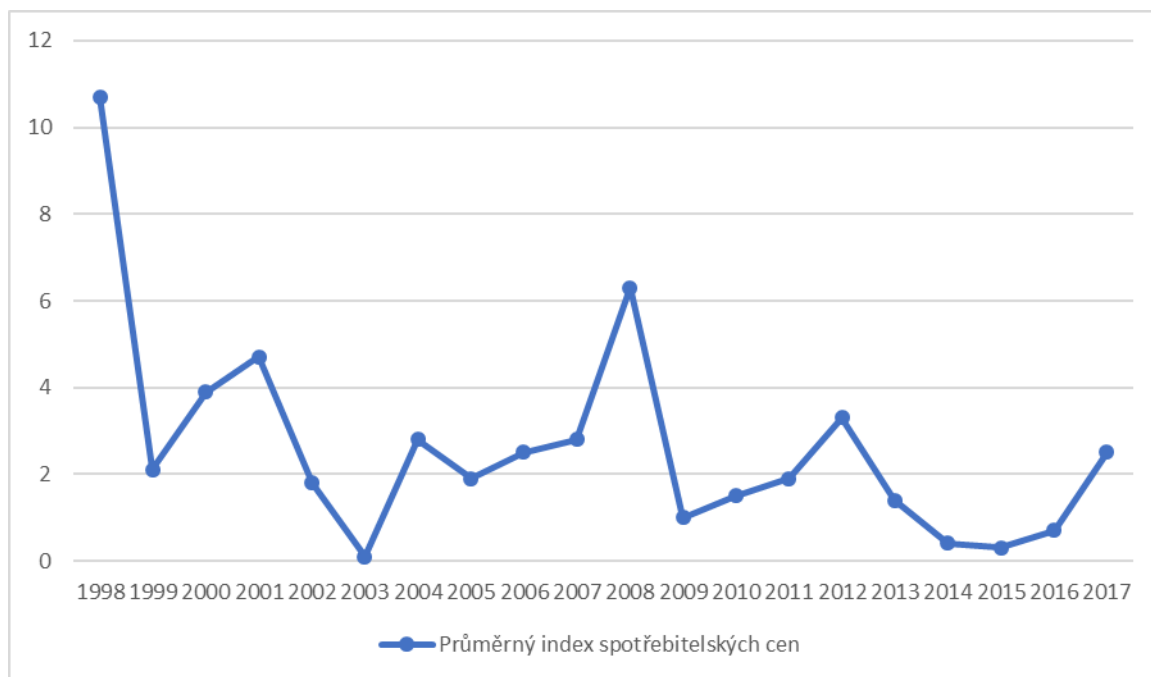
rok	míra inflace	rok	míra inflace
1998	10,7	2008	6,3
1999	2,1	2009	1
2000	3,9	2010	1,5
2001	4,7	2011	1,9
2002	1,8	2012	3,3
2003	0,1	2013	1,4
2004	2,8	2014	0,4
2005	1,9	2015	0,3
2006	2,5	2016	0,7

Zdroj: ČSÚ, 2019 (vlastní zpracování)

V tabulce můžeme vidět procentuální změnu v jednotlivých letech.

Vývoj cenové hladiny v České republice je znázorněn také pomocí grafu. Na ose y jsou znázorněny procentuální hodnoty inflace a na ose x jednotlivé roky.

Graf 7: vývoj inflace v ČR

Zdroj: vlastní zpracování

Výše uvedená tabulka i graf vypovídají o vývoji cenové hladiny v České republice vyjádřené přírůstkem průměrného indexu spotřebitelských cen v letech 1998–2017. Míra inflace a její úroveň vyjadřují, zda má inflace pozitivní či negativní vliv na prosperitu státu a jeho ekonomiku.

Česká republika prošla několika zásadními ekonomickými okamžiky, které míru inflace ovlivnily. Tyto změny si krátce zhodnotíme, abychom mohli lépe porovnávat důsledky inflace v Německu i České republice.

1998–1999

Převážně díky postrevolučnímu vývoji můžeme v tomto roce sledovat nejvyšší inflaci našeho sledovaného období. Od roku 1994 do 1998 bylo běžné, že se inflace pohybovala v takto vysokých číslech a docházelo k neustálé měnové turbulenci. Právě díky tomu se od roku 1998 začala výrazněji projednávat otázka měnové politiky a začaly se hledat vhodné nástroje, jak výši inflace snížit a stabilizovat. Česká národní banka zvolila měnověpolitický režim cílování inflace, který se jevil jako produktivní v jiných světových ekonomikách jako byly např. Kanada, Chile později Velká Británie, aj. První cíl byl stanoven v listopadu roku 1998 a to na konec roku 1999 v rozmezí 4,0 % - 5,0 %. Vzhledem k tomuto opatření se stala ČR prvním postkomunistickým státem, ve kterém docházelo k cílování inflace. V dubnu roku 1999 byl stanoven další cíl pro rok 2005 ve výši 1,0 % - 3,0 %.

Díky zavedení těchto cílů můžeme pozorovat velký skok míry inflace z 10,7 % na 2,1 %. Cíl pro rok 1999 byl tedy nadhodnocen (ČNB, 2008).

2000–2001

Roku 2000 došlo k dalšímu stanovení inflačního cíle, a to pro prosinec roku 2001 na 2,0 % - 4,0 %.

Roční míra inflace za rok stoupla na 4,7 %, což je o 0,8 % více než v roce 2000, kdy průměrná roční míra inflace činila 3,9 %. V dubnu byl vyhlášen další inflační cíl

v podobě pásma, který se postupně ještě změnil, a to z původních 3 % - 5 % (pro leden 2002) na 2 % - 4 % (pro prosinec 2005).

Růst míry inflace je způsoben především růstem cen v oblasti bydlení, potravin a nealkoholických nápojů. V posledních měsících roku 2001 došlo ke zpomalování meziročního růstu spotřebitelských cen, který byl zapříčiněný především poklesem cen pohonných hmot a zpomalením tempa růstu cen potravin (Urbánek, 2002).

2002, 2003

Vývoj inflace se pohybuje pod inflačním cílem stejně jak v období po zavedení, tj. 1998-1999. V roce 2002 klesla inflace na 1,8 % z předchozích 4,7 %, což značí největší pokles míry inflace od roku 1990. Ve většině oddílů spotřebního koše došlo ke zpomalení tempa růstu či k poklesu cen.

Roku 2003 dosáhla míra inflace pouhého 0,1 %. Výši míry inflace ovlivnil především pokles cen potravin, nealkoholických nápojů.

2004

V březnu tohoto roku byl odsouhlasen nový inflační cíl na leden roku 2006 a to ve výši 3 %, s tolerancí 1 procentního bodu. Inflační očekávání, platná v roce 2004, nezaznamenala po vstupu ČR do EU žádnou zásadní změnu a zůstala tak v blízkosti inflačního cíle České národní banky

Roční míra inflace vzrostla na 2,8 %. Růst cenové hladiny způsobil především zvýšení cen bydlení, stravování a ubytování, které se podílí na tomto přírůstku téměř 65 %. Také změna výše DPH ovlivnila růst cenové hladiny.

Ceny zboží vzrostly obecně o 1,3 % a služeb o 5,3 %.

2005, 2006, 2007

Průměrnou míru inflace v roce 2005 ovlivnil výrazný růst cen v dopravě v druhé polovině roku. Ceny pohonných hmot se zvýšily o 21,6 %, nejvíce za posledních pět let. Téměř poloviční podíl měly na meziročním růstu spotřebitelských cen ceny bydlení, energie vody a paliva. Naopak na snížení měly vliv ceny oblečení, obuvi, potravin a bytového zařízení. Ceny zboží rostly o 1,4 % a služeb o 3,6 %. V prosinci kleslo cílové pásmo na 2,0 % - 4,0 % - cíl vyhlášen roku 2001.

Průměrná meziroční míra inflace byla v roce 2006 2,5 %. Meziroční růst spotřebitelských cen výrazně zpomalil.

V roce 2007 cenová hladina pořád stoupala a to k 2,8 %. Na jaře tohoto roku byl vyhlášen nový inflační cíl ČNB a to ve výši 2% s tolerancí 1 procentního bodu. Tento cíl je platný od začátku roku 2010 až do vstupu do eurozóny. Vliv na růst cen mělo do značné míry i zvýšení DPH v sousedním Německu.

2008

Průměrná míra inflace vzrostla na 6,3 %, což je nejvíce od roku 1998. Po hospodářské recesi. Cenová hladina stoupá také především kvůli rychlému růstu cen potravin a zvýšení cen v oddílech bydlení, vody, energie a paliva. K tomuto zdražení docházelo již koncem roku 2007. K rychlému růstu přispělo i zvýšení snížené sazby DPH z 5 % na 9 %. Dále se také zvedala spotřební daň u vybraných výrobků, příkladem je tabák, poplatky u lékařů, regulované nájemné.

2009

Z 6,3 % na 1 %. Tak velké snížení cenové hladiny nastalo v roce 2009, které nastalo převážně díky poklesu cen potravin, automobilů a pohonných hmot. Klesly také tržní ceny o 0,7 % avšak regulované ceny oproti tomu posílily 8,1 %.

2010, 2011, 2012

Průměrná míra inflace byla 1,5 %, což je zatím třetí nejnižší hodnota v námi sledovaném období. Vliv hlavních položek spotřebního koše se nemění.

V dubnu roku 2011 zmírnila inflace své tempo. Ceny PHM stále rostou, avšak ne takovým tempem. Zpomalování cenové hladiny postihlo především oddíl dopravy, právě kvůli zpomalení cen pohonných hmot z 12 % na 7,2 %. Důvodem bylo jejich výrazné meziměsíční zvýšení v uplynulém roce. V roce 2012 nadále zpomaluje meziroční růst spotřebitelských cen. Zpomalují především potraviny a nealkoholické nápoje, bydlení a zdraví. Toto zpomalování je opět důsledkem zvyšování růstu cen v těchto oddílech na konci předešlého roku. Roku 2012 byla míra inflace 3,3 %, to je nejvyšší za poslední 4 roky.

2013, 2014, 2015

Míra inflace se snížila na 1,4 %. Rok 2013 vykazuje tedy o 1,9 procentního bodu méně proti roku 2012.

Rok 2014 byl značně ovlivněn intervencí ČNB z konce předchozího roku. Tato intervence měla za cíl oslabit kurz koruny proti euru. Cílem bylo oslabit korunu. K tomuto kroku se ČNB rozhodla z důvodu nenaplňování inflačního cíle (2,0 %) a aby se tím v budoucnu zabránilo případné deflaci. Koruna se pohybovala po tomto zásahu na úrovni 27,5 za 1 euro. Dílčím cílem intervence ČNB bylo zvýhodnit export a podpořit tak českou ekonomiku orientovanou na vývoz. Intervence do české ekonomiky byly vedeny poprvé od roku 2002, kdy byla důvodem silná koruna (Reuters, 2013).

V roce 2015 můžeme pozorovat největší pokles míry inflace od roku 2013.

2016

Roční průměrná míra inflace opět vzrostla na 0,7 %, nejvyšší hodnota za poslední tři roky. Nárůst ovlivnil zvýšení cen v oddílech potravin a nealkoholických nápojů, stravování, ubytování a dopravě. Spotřebitelské ceny vzrostl mezitím o 2,0 %.

2017

Ceny v České republice vzrostly nejrychleji za pět let. Míra inflace se vyšplhala na 2,5 %. Spotřebitelské ceny vzrostly. Za inflaci stojí opět především zvýšení cen potravin, zvyšuje se ale také oddíl bydlení, který by měl i do budoucna nadále růst (především ceny nemovitostí a s tím spojené náklady. Brzdit inflaci by měly nižší ceny dováženého spotřebního zboží v důsledku posilování koruny vůči euru a dolaru (v nadcházejících letech dojde opět k mírnému oslabení koruny). Rostou také mzdy obyvatel České republiky, což by mělo rychlejšímu poklesu inflace do budoucna bránit. Inflace roku 2017 je tak nad cílem ČNB a žádné významnější výkyvy se do budoucna neočekávají. Ekonomika posiluje a stabilizuje se.

Roku 1998 se inflace pohybovaly kolem 10 %. V dalších letech měnová politika dohlížela na vývoj inflace v ČR. Proto se od roku 1999 až do roku 2014 pohybuje cenová inflace většinou pod 5 %, pouze v roce 2008 se míra inflace dostala přes tuto pětiprocentní hranici a dosáhla hodnoty 6,3 %. Nejnižší míru inflace jsem zaznamenala v roce 2003, kde hodnota byla pouhých 0,1 %. V lednu a únoru roku 2015 byla míra inflace na stejné úrovni a to na 0,1 procentech. Od března ceny mírně rostly nahoru. Od června (0,8 %) míra inflace opět začala klesat až na 0,3 %.

Česká ekonomika je založena více na export, což může mít souvislost se změnou dynamiky míry inflace. Značí to také silnou závislost na zahraničních ekonomikách. V období 1998 - 2003 a 2008 – 2009 můžeme sledovat výrazný pokles. Nejvyšších hodnot míra inflace dosáhla v letech 1998 a 2008. v Roce 1998 byl tento vysoký výsledek zapříčiněn postrevoluční situací, po kterém následoval měnověpolitický

režim a cílování inflace ČNB. Roku 2008 došlo k růstu cen téměř ve všech oddílech spotřebního koše a ke změně výše DPH.

Pro exportně orientovanou českou ekonomiku je nejvýhodnější co nejvíce diversifikovaná struktura zahraničního obchodu jak v rámci sortimentu, tak v rámci služeb.

Vliv na míru inflace má především oddíl potravin a nealkoholických nápojů.

4.2.2 Inflace ve Spolkové republice Německo

Německo je velice ekonomicky silný stát. Váhové schéma spotřebního koše se aktualizuje každých 5 let. Vzor ze základního roku 2010 ukazuje, že Němci v průměru utrací přibližně 32 % svých příjmů za bydlení a veřejné služby, 13 % za dopravu, 11 % za volný čas a 10 % za potraviny. Osobní míra inflace se tedy obvykle odchyluje od průměrné míry inflace v Německu uvedené v tabulce. Tento rozdíl je z důvodu toho, že každý člověk rozděluje svůj příjem odlišně.

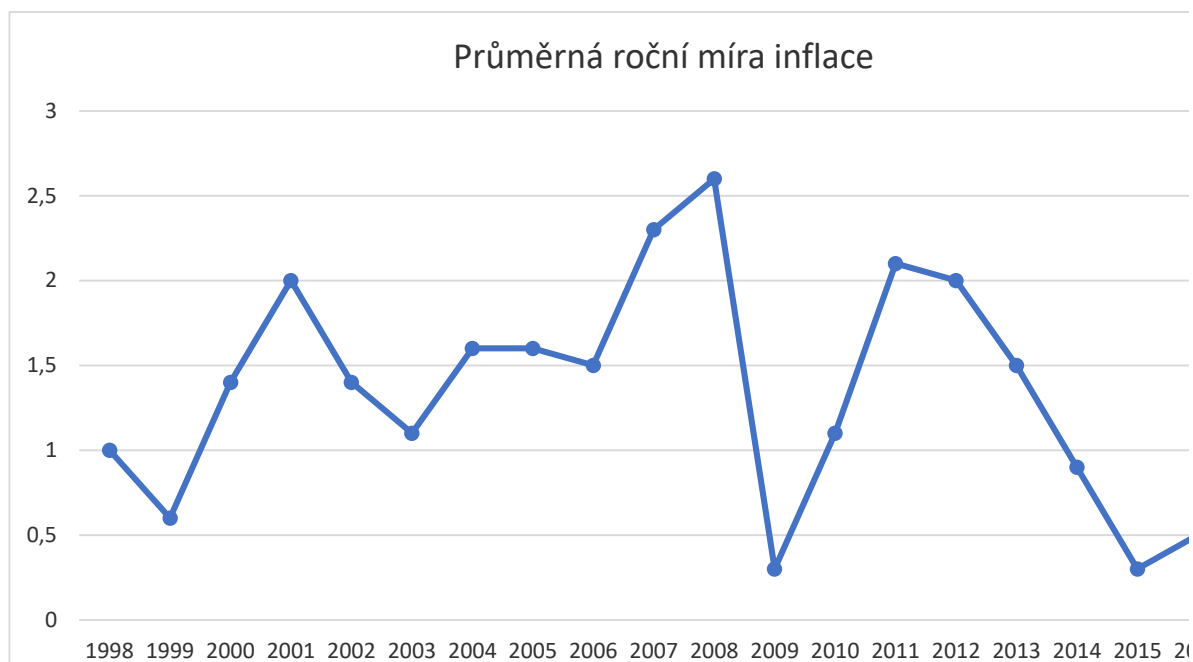
Podle průzkumu všech sledovaných zemí lze říci, že právě Německo je typické relativně stejným tempem vývoje inflace během sledovaného období.

Tabulka 2: průměrná roční míra inflace

rok	míra inflace	rok	míra inflace
1998	1	2008	2,6
1999	0,6	2009	0,3
2000	1,4	2010	1,1
2001	2	2011	2,1
2002	1,4	2012	2
2003	1,1	2013	1,5
2004	1,6	2014	0,9
2005	1,6	2015	0,3
2006	1,5	2016	0,5

Zdroj: Finanz – tools, 2019 (vlastní zpracování)

Graf 8: vývoj inflace SRN

Zdroj: vlastní zpracování

Míra inflace v Německu je vypočítána z indexu spotřebitelských cen z Federálního statistického úřadu Německa.

Indexy spotřebitelských cen jsou v Německu klasifikovány přibližně z 600 druhů zboží, zatímco v české republice se jedná o 720 druhů zboží. Také německé preference jsou odlišnější od těch českých.

1998, 1999, 2001

Průměrná roční míra inflace v námi sledovaném období začíná na 1 %. K vyšší míře inflace docházelo v Německu v období po znovusjednocení země roku 1990. Tento nárůst byl zapříčiněn především zvýšením v oddílech bydlení. Od té doby nedošlo v Německu k zásadnější změnám ve vývoji inflace. (možná na začátek)

V roce 1999. můžeme vidět pokles o 0,4 procentního bodu na hodnotu 0,6%, Německá míra inflace však neklesla na dlouho, jelikož začala vzápětí roku 2001 opět posilovat.

Hodnotu 1,4 % mělo za následek zdražení v oddíle potravin, a to kvůli propuknutí nemoci šílených krav v Evropě. Také se zdražili služby kvůli přípravě na zavedení eura a docházelo ke zvýšení zahraničního obchodu.

2002, 2003

Podle průzkumů Federálního statistického úřadu nedošlo k výraznějším výkyvům průměrné roční míry inflace vlivem zavedení eura, a to i když rostly ceny služeb a zboží. Zmínit můžeme pokračující zvýšení zahraničního obchodu, které však již započalo předchozí rok, právě díky přípravě podnikatelů na vstup do eurozóny.

2004, 2005, 2006

Vlivem stoupajících cen ropy na celosvětovém trhu došlo ke zvýšení míry inflace na 1,6 %. Spotřební ceny rostou poměrně stejně, nikterak však nějak výrazně. Na výši míry inflace měla také vliv sociální reforma Hartz IV.

2007, 2008

Větší nárůst průměrné roční míry inflace měl za následek vrchol rekordních cen ropy a velké zvýšení energie a to o 3,9 % oproti minulému roku. Dalším podstatným krokem bylo zvýšení sazby DPH o 3 % (na 19 % proti původním 16 %) a zvýšení cen v potravinářském sektoru. Poprvé od roku 1994 míra inflace přesáhla dvouprocentní cíl ECB. Nejvyšší míra inflace od roku 1994 byla v roce 2008, kdy dosáhla „rekordních“ 2,8 %.

2009

Rok 2009 se nese ve znamení hospodářské krize, kdy poklesly zemědělské komodity. V námi sledovaném období dochází k nejnižší průměrné roční míře inflace, a to ve výši 0,3 %. Hlavním důvodem je pokles ceny pohonných hmot, pokles celkové produkce a skutečnosti, že lidé začali více šetřit. Na druhé straně během roku 2009 došlo k narůstání spotřebitelských cen, což odrazilo hrozbu deflace (IQ Trade, 2009).

2010,2011, 2012

Míra inflace opět vzrůstá, nejvíce však roku 2011 na 2,1 %. Lehce přesahovala horní limit Evropské centrální banky. Růst inflace můžeme přisuzovat, oproti roku 2009, výrazným růstem cen ropy, energie a s ní spojenými náklady, také spotřební zboží a potraviny vzrůstají. Roku 2012 ceny pohonných hmot a topného oleje v průměru za celý rok mírně klesly.

2013, 2014, 2015

Míra inflace zpomalila o 0,6 % kvůli zpomalení růstu indexu spotřebitelských cen (CPI), snižují se také náklady na energie. Služby a nájemné jsou jedním z mála oddílů, který zvyšuje inflaci. Klesající ceny ropy – téměř o polovinu, slabá poptávka. Snížení cen ropy způsobuje v polovině roku 2015 také pokles indexu spotřebitelských cen, výsledná roční míra inflace je 0,3 %.

2016

Roku 2016 míra inflace opět mírně vzrostla, a to o 0,2 %. Tempo růstu spotřebitelských cen činilo pouze 0,5 % (Euro, 2018).

2017

Roční míra inflace vzrostla na 1,8 % navzdory zpomalení ke konci roku. Prognózy analytiků z agentury Reuters očekávali míru inflace 1,9 %. Průměrná roční míra inflace je na vzrostla na nejvyšší hodnotu za posledních pět let a byla tudíž největší za posledních pět let. Zvýšily se ceny energií, potravin a výrazně stouply i nájmy. Nižší inflace posledních let mimo jiné souvisí také s malým nárůstem mezd a platů. Právě v roce 2017 však v průměru vzrostly o 2,4 %. V letech 2016 a 2015 činil reálný růst mezd a platů 1,9 % a 2,4 %. (Inflationsrate, 2019)

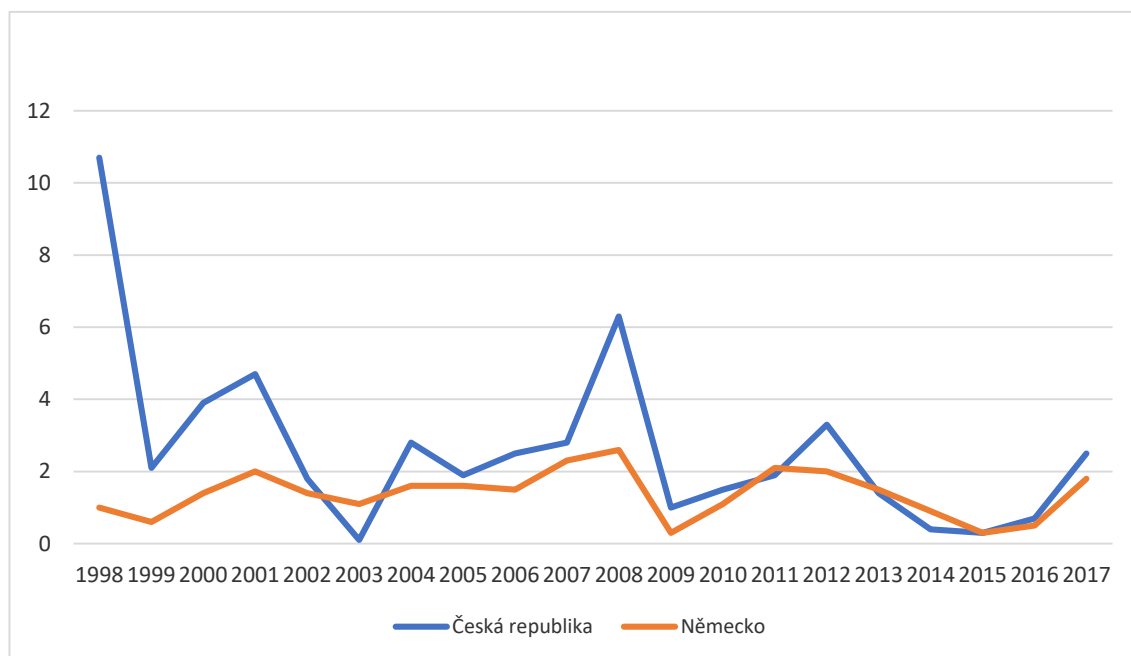
Cíl Evropské centrální banky je udržet míru inflaci v eurozóně těsně pod dvěma procenty. Na začátku roku 2018 ukončila ECB nákup dluhopisů, kterým několik let

podporovala míru inflace a hospodářský růst v eurozóně. V závěru však dodala, že bude podporovat ekonomiku v případě nečekaných propadů a politických krizí (Patria, 2018).

Německou míru inflace můžeme považovat za stabilní, výraznější pokles můžeme sledovat pouze v období 2008 a 2015. průměrná míra inflace nemá kolísavý charakter také především velikosti a již zmíněné stabilitě Německa. Celkově je ekonomika v růstovém období, očekává se však mírná stagnace. Mezi hlavní hybné síly růstu inflace se řadí vyšší cen na energie a bydlení, nárůst cen potravin a nealkoholických nápojů (Euro, 2018).

4.2.3 Komparace vývoje míry inflace v České republice a Spolkové republice Německa

Graf 9: míra inflace ČR a SRN

Zdroj: vlastní zpracování

Komparací jednotlivých výší míry inflace České republiky a Spolkové republiky Německo můžeme pozorovat jistou podobnost v křivkách roční míry inflace u obou zemí. Křivka České republiky je oproti německé výrazněji kolísavá. Míra inflace u Německa je daleko stabilnější a nereaguje na změny v ekonomickém sektoru většími výkyvy. To poukazuje na silnou a stabilní ekonomiku. Nesmíme také opomenout rozdílnou velikost obou ekonomik ani velikost obou zemí (rozloha, počet obyvatel). I tyto základní prvky mají nemalý vliv na stabilitu míry inflace a celé ekonomiky. Změny vyvolané jedním oddílem, pak nemají tak velké okamžité dopady, jako je tomu v České republice. Podobnost obou křivek míry inflace vypovídá také o závislosti obou ekonomik. Jedním z důvodů podobných trendů křivek může být podobnost událostí na jednotlivých trzích (v jednotlivých ekonomikách).

Čím stabilnější je křivka míry inflace, tím silnější je daná ekonomika. Česká ekonomika je ve větší míře závislá na té německé než naopak. Právě díky velikosti a stabilitě německého trhu.

Také preference spotřebních košů obou ekonomik jsou rozdílné. V České republice se na změnách míry inflace podepisuje především oddíl potravin a nealkoholických nápojů, zatímco v Německu se jedná o bydlení a energie.

Je patrné že hospodářský růst Německa má přímý vliv na vývoj míry inflace v Německu. Tak stejně i v ČR. Podobně jako pro českou ekonomiku, v období, kdy německá míra inflace roste, roste i německý HDP a kde německá míra inflace klesá, německý HDP je také v poklesu.

4.3 Nezaměstnanost

V této kapitole se zaměříme na komparaci stavu míry nezaměstnanosti.

Zaměstnanost je u obou námi sledovaných zemí na vysoké úrovni. Míru nezaměstnanosti můžeme posuzovat dvěma ukazateli – registrovanou mírou

nezaměstnanosti a obecnou mírou nezaměstnanosti. V průběhu let mezi těmito mírami začalo docházet k rozporu – registrovaná míra nezaměstnanosti klesala jen do poloviny roku 2001 a poté začala opět stoupat. Obecná míra nezaměstnanosti ILO však v těchto letech mírně klesla. Diference mezi mírami je typická pro období všeobecně vysoké nezaměstnanosti, kdy řada oficiálně registrovaných uchazečů využívá možnosti příležitostné práce a tyto osoby jsou podle metodiky ILO klasifikovány jako osoby v zaměstnání. Srovnatelnost s obecnou mírou nezaměstnanosti byla v prvních letech milénia částečně ovlivněna i metodickou změnou v dotazníku VŠPS (změna pořadí otázek kladených respondentovi) (ČSÚ, 2019).

4.3.1 Obecná míra nezaměstnanosti v ČR

Graf 10: graf obecné míry nezaměstnanosti v ČR

zdroj: ČSÚ, 2019 (vlastní zpracování)

Na základě údajů z výše uvedeného grafu, údajů ČSÚ a komentářů, podrobněji zhodnotíme jednotlivá období.

1998, 1999, 2000

Od roku 1998 začala obecná míra nezaměstnanosti vzrůstat, vrcholu dosáhla v letech 1999 a 2000.

2001

Obecná míra nezaměstnanosti po dvouletém maximu poklesla na 8,1 %. Pokles indexu se týká především vzrůstající poptávky po pracovních silách v zemědělství a stavebnictví. Podporu v nezaměstnanosti pobíralo více jak 38 % osob vedených v evidenci úřadů práce. Nejvyšší mírou nezaměstnanosti trpěl Most, kde bylo dosaženo hodnoty 21,7 %. – kurzy.cz

Tohoto roku došlo k rozdílnosti křivek míry nezaměstnanosti. Námi sledovaná obecná míra nezaměstnanosti ILO mírně klesala, avšak registrovaná míra nezaměstnanosti klesala jen do poloviny roku 2001 a následně začala opět růst. Rozdíl mezi těmito mírami je typické pro období, kdy je všeobecně vysoká nezaměstnanost, přičemž množství registrovaných uchazečů využívá možnosti příležitostné práce. Tyto uchazeče metodika ILO klasifikuje jako osoby v zaměstnání. Srovnatelnost těchto dvou ukazatelů byla v období kolem roku 2000 také do jisté míry ovlivněna metodickou změnou v dotazníku VŠPS (změně kladených otázek respondentům).

Jak je již výše uvedeno, můžeme v období 2001 – 2008 vidět klesající trend křivky obecné míry nezaměstnanosti, který může být také spjat s růstem HDP v tomto období. Klesající poptávka po zbožích a službách je spjata s klesající poptávkou po pracovní síle. K nárůstu během tohoto období došlo pouze v letech 2003,2004. Podle ČSÚ byla tato změna podmíněna nedostatečnou flexibilitou trhu práce a nízkou motivací zaměstnanců. Dalším faktorem zvyšující míru nezaměstnanosti je vysoké zdanění práce. Vstup ČR do EU otevřel dveře zahraničnímu obchodu a tím došlo k růstu volných pracovních pozic. Proto roku 2005 míra opět klesala.

2002

Míra nezaměstnanosti se ještě snížila na 7,3 % je nejnižší od roku 1998. Na jedno volné pracovní místo přesto stálo připadalo téměř 11 uchazečů.

2003, 2004

Obecná míra nezaměstnanosti opět začala vzrůstat, především díky větší míře ukončení pracovních poměrů a dobu určitou. Dalším důvodem růstu je zrušení povinné vojenské služby. Obecná míra nezaměstnanosti je pod průměrem Evropské unie.

2005, 2006, 2007, 2008

V těchto letech můžeme pozorovat klesající křivku obecné míry nezaměstnanosti. Tento trend nastal díky novému zákonu o zaměstnanosti, který vyšel v platnost 1. 10. 2004. Tento zákon zavedl řadu nových nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. Zpřísnil také podmínky pro zapsání či vyřazení uchazečů z evidencí úřadů práce. Míra nezaměstnanosti se dlouhodobě drží pod průměrem Evropské unie. Stoupá také zájem zaměstnavatelů o mladé zaměstnance především z důvodu znalosti cizích jazyků a umění pracovat s informačními technologiemi. Důsledkem toho, je zvýšení poptávky po pracovní síle v oblasti zaměstnávání absolventů a mladistvých.

Dalším důležitým faktorem je vstup do EU, který vytvořil nová pracovní místa, jelikož zvýšil množství zahraničního obchodu.

Roku 2008 můžeme pozorovat vůbec nejnižší míru nezaměstnanosti od roku 1998, přičemž míra nezaměstnanosti ČR je v tuto chvíli sedmá nejnižší v rámci EU.

2009, 2010, 2011, 2012, 2013

V letech 2009–2013 můžeme pozorovat spíše rostoucí trend křivky nezaměstnanosti. Ekonomická krize v tomto období měla za následek odchod malých a středních podnikatelů z trhu a došlo tak k úbytku pracovních míst.

Roku 2009 nastal nejvyšší meziroční růst obecné míry nezaměstnanosti od roku 1999. Dosáhla hodnoty 6,7 %.

Roku 2010 se rozdílná metodika ve zjišťování trendu promítla do odlišné výše obecné míry nezaměstnanosti (ILO) a míry registrované nezaměstnanosti (MPSV), která vrostla o 3,3 %. Nízká míra zaměstnanosti se vyskytuje u vysokoškoláků a osob se středním vzděláním s maturitou. Vysokou míru nezaměstnanosti můžeme pozorovat u skupiny uchazečů se základním stupněm vzdělání a lehce nadprůměrná je u osob se středním vzděláním bez maturity včetně vyučených.

Zvýšení obecné míry nezaměstnanosti, které pokračuje, může být podle analytiků důsledkem více faktorů. Mohla se ve větší míře projevit sezónnost v některých výrobních činnostech, jako jsou zemědělství, stavebnictví, služby a cestovní ruch, Pokles kupní síly v důsledku ekonomické krize se promítla do ukončování živností malých až středních podnikatelů.

Na zvýšení počtu uchazečů o zaměstnání mohla mít vliv také novela zákona o zaměstnání.

V letech 2012 a 2013 vzrostla obecná míra nezaměstnanosti na 7 %, poslední růst obecné míry nezaměstnanosti v námi sledovaném období. Tehdejší ministryně práce a sociálních věcí Ludmila Müllerová uvedla, že nechce pouze přihlížet, jak roste počet lidí bez práce. Aktivně hledá řešení, proto jsme rozhodli, že na politiku zaměstnanosti letos dá celkem 15,2 miliard korun. To je o 3,9 miliardy korun více, než vydali loni. S předstihem také reagovali na doporučení Evropské komise, které znamená, že podporují práci pro mladé lidi do 25 let. Úřady práce se na tuto skupinu nezaměstnaných zaměřují a spolupracují více než dříve také se školami a zaměstnavateli a dále dodala, že Ministerstvo práce a sociálních věcí také plánuje, že letos spustí speciální program, který bude opět zaměřený na mladé lidi, kteří hledají práci. Ten platí Evropský sociální fond. Letos v lednu se poprvé používá nový ukazatel registrované nezaměstnanosti „Podíl nezaměstnaných osob.“ Bude vyjadřovat podíl nezaměstnaných ze všech obyvatel v daném věku. Dosavadní

míra nezaměstnanosti poměruje uchazeče o zaměstnání pouze k ekonomicky aktivním osobám (Akcenta, 2014).

2014, 2015, 2016

Od roku 2014 do dnes má křivka opět klesající tvar, především díky růstu spotřebitelské produkce, průmyslové produkce a růstu zahraničního obchodu. Jsou vytvářena nová pracovní místa a roste poptávka po práci ze strany zaměstnavatelů, čímž docházelo ke snižování obecné míry nezaměstnanosti.

Nejvíce vzrostla zahraniční poptávka a daří se převážně spotřebitelskému průmyslu. Vzhledem k těmto událostem dochází k růstu nových pracovních míst. Prim hrají německé průmyslové objednávky.

V ekonomice České republiky se zvedá poptávka po pracovní síle ze strany zaměstnavatelů. Meziroční pokles míry obecné nezaměstnanosti souvisí s neustálým růstem nových pracovních míst. Tempo poklesu by se však podle prognóz mělo zpomalovat. Tento trend v oblasti nezaměstnanosti a vyšší počet neobsazených volných pracovních pozic by zároveň měly pomáhat rychlejšímu růstu mezd. Zaměstnavatelé mají problém najít vhodné kandidáty na pracovní pozice, v potřebném množství a potřebné kvalifikaci. Díky této situaci zůstane spotřeba domácností tahounem růstu české ekonomiky.

2017

Obecná míra je na svém minimu za celé námi sledované období, a to 2,9 %. Dochází však k situaci, že v technických oborech je nedostatek zaměstnanců. Zvyšuje se počet studentů vysokých škol a oborů s maturitou, naopak však ubývá technicky vyučených uchazečů. Dochází tak k dovozu pracovní síly. V budoucnu se však trh pracovních příležitostí může ubírat zcela jiným směrem. Vzhledem k růstu ceny lidské práce dochází u firem k pořízování strojů a k automatizaci výroby, což bude mít za následek

vytlačování méně kvalifikovaných zaměstnanců z trhu práce. Stávající nízká míra nezaměstnanosti tak může do budoucna začít růst. Takto nízká nezaměstnanost je v rámci Evropské unie rarita.

Do budoucna je možné očekávat opět růst obecné míry nezaměstnanosti, a to především z důvodu nového trendu firem, které pořizují stroje a automatizují výrobu.

Dále si můžeme všimnout, že graf blízce kopíruje vývoj českého HDP. V období, kdy český HDP roste, pozorujeme pokles nezaměstnanosti a naopak. Nejhorší období České republiky na základě obecné míry nezaměstnanosti můžeme vidět v letech 2002–2005 a 2008–2010. Dlouhodobá vyšší míra nezaměstnanosti může mít silnější dopady nejenom na pracovní kvalifikaci pracovníků, ale také přímo na HDP. Vyšší nezaměstnanost může znamenat vyplácení většího množství sociálních dávek a podpory v nezaměstnanosti. Zároveň vláda obdrží na daních z příjmu méně financí a tato skupina nezaměstnaných nebude schopna významně přispět ani k růstu míry spotřeby. Celkový hrubý domácí produkt může tak tímto jevem klesat dolů. Mezi rostoucí mírou nezaměstnanosti a poklesem kvality životní úrovně může fungovat opačný vývoj. Kromě této hrozby může také vést dlouhodobá míra nezaměstnanosti k pracovní neefektivitě. Pokud uchazeč příliš dlouho nemůže najít pracovní uplatnění ztrácí nejen motivaci, ale také schopnost uplatnit se dále na pracovním trhu.

Klesající trend, který je v posledních letech aktuální může mít naopak za následek rostoucí obecnou míru nezaměstnanosti pro budoucí roky. Tento jev může nastat z důvodu automatizace a robotizace firem. Firmy chtějí tímto krokem ušetřit za zvyšující se cenu práce, která na pracovním trhu vzniká díky nízké obecné míře nezaměstnanosti.

4.3.2 Obecná míra nezaměstnanosti Spolkové republiky Německa

Od konce 80 let je nezaměstnanost jedním z největších sociálních problémů v Německu. Počet nezaměstnaných se do roku 2005, jak uvidíme níže, neustále zvyšoval. V letech 2006–2008 se situace zmírnila a následná celosvětová finanční a hospodářská krize

v letech 2008/2009 nevedla k markantnějšímu prohlubování tohoto sociálního problému v Německu. Od roku 2011 obecná míra nezaměstnanosti neustále klesá, roku 2017 byla dokonce nejnižší od znovusjednocení Německa.

Graf 11: obecná míra nezaměstnanosti SRN

Zdroj: BPB, 2019 (vlastní zpracování)

1998, 1999, 2000, 2001

V tomto období docházelo ke snižování růstu míry nezaměstnanosti až do roku 2001, kdy byl počet nezaměstnaných snížen na 10,3 %, což znamená přibližně 2,3 milionu nezaměstnaných.

2002, 2003, 2004, 2005

Následoval nárůst roku 2004, kdy bylo nezaměstnaných 2,8 milionu.

V roce 2005 dosáhla obecná míra nezaměstnanosti konečné výše 13 %. Tento rok došlo k jednomu z nejvýraznějších nárůstů počtu nezaměstnaných. Hlavním důvodem tohoto vývoje bylo sdružování nezaměstnanosti a sociální pomoci, což vedlo k posunu od tzv. Tiché rezervy (rezervy, které jsou udržovány nad rámec stanovený právními předpisy).

k evidované nezaměstnanosti či k další nabídce práce. Podle Federální agentury pro zaměstnanost, měl také vliv na míru nezaměstnanosti v tomto období dopad sociální reformy Hartz IV (BPB, 2019).

2006, 2007, 2008

V druhé polovině roku 2005 mělo oživení ekonomiky dopad na trh práce. V důsledku rostoucí poptávky po pracovní síle a mírnému poklesu nabídky pracovních sil se nezaměstnanost v roce 2006 výrazně snížila.

Od roku 2006 do roku 2007 se počet nezaměstnaných ještě snížil a došlo tak k největšímu absolutnímu poklesu v námi sledovaném období.

Roku 2008 pokračovalo snižování míry nezaměstnanosti až k 8,7 procentům.

2009

V důsledku finanční a hospodářské krize došlo roku 2009 k mírnému nárůstu obecné míry nezaměstnanosti. Tento nárůst byl zřejmě způsoben poklesem poptávky po německém zboží a službách. Avšak oproti celkovému trendu je tento výkyv minimální.

2010, 2011

Poprvé od počátku devadesátých let bylo v letech 2010 až 2017 registrováno méně než tři miliony uchazečů o zaměstnání. Souběžně s poklesem nezaměstnanosti, také poptávka po pracovní síle se na trhu práce zvýšila.

2013, 2014, 2015, 2016

Během propuknutí hospodářské recese, nedošlo v německé ekonomice k většímu nárůstu počtu nezaměstnaných, jak tomu bylo například v České republice.

Právě od roku 2013, kdy došlo k mírnému nárůstu obecné míry nezaměstnanosti, měla křivka nezaměstnanosti klesající tvar.

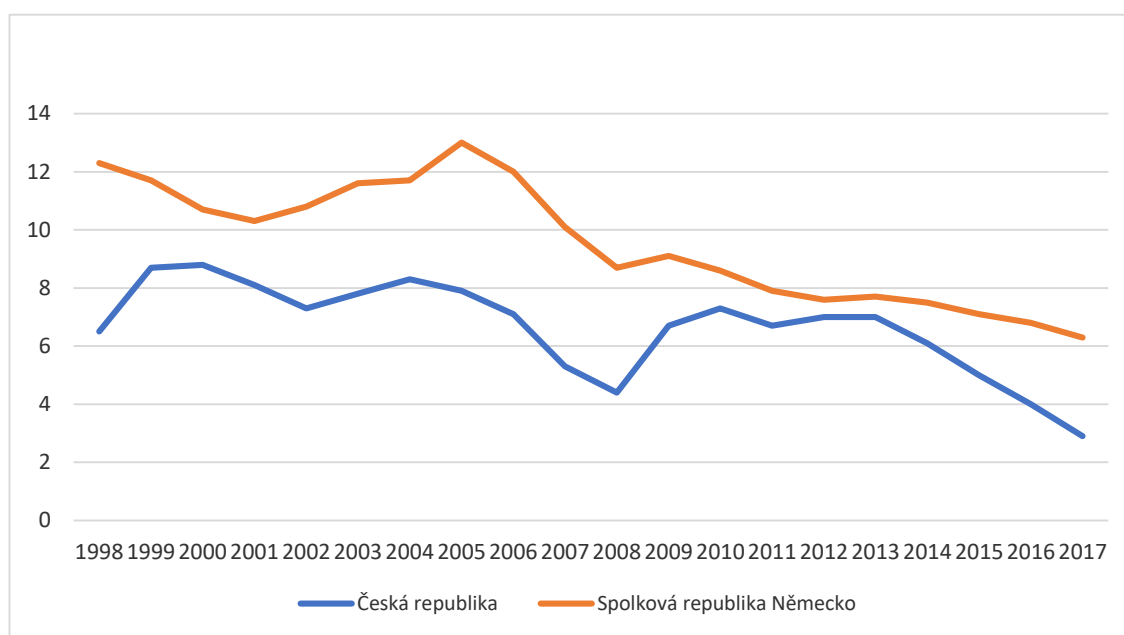
2017

Od roku 2005 do roku 2017 nezaměstnanost výrazně poklesla jak v západní, tak ve východní části Německa. V západním Německu se počet nezaměstnaných v tomto období snížil o 1,35 milionu na 1 894 294 (mínus 41,7 %) a ve východním Německu o přibližně 976 000 na 638 543 (mínus 60,4 %). V Německu byla míra nezaměstnanosti v tomto roce nejnižší za celé dvacetileté období a také nejnižší od znovusjednocení, a to 6,3 %. Analytici očekávají do budoucna další pokles obecné míry nezaměstnanosti.

Na výše uvedeném grafu obecné míry nezaměstnanosti můžeme pozorovat rostoucí trend v období 2002 – 2005. Od vrcholu tohoto období roku 2005 ve výši 13 % převládá až do konce námi sledovaného období trend klesající. Od roku 2006 se Německu dařilo překonávat vysokou nezaměstnanost především díky reformě volného trhu, jejíž součástí bylo snižování daní, snížení podpory v nezaměstnanosti a méně striktní regulace pracovní síly. Z grafu můžeme také vidět, že tato reforma byla natolik ekonomicky silná, že během propuknutí hospodářské recese roku 2013 nedošlo ke zvýšení míry nezaměstnanosti (BPB, 2019).

4.3.3 Komparace obecné míry nezaměstnanosti České republiky a Spolkové republiky Německa

Graf 12: komparace obecné míry nezaměstnanosti ČR a SRN

Zdroj: vlastní zpracování

Komparací křivek míry nezaměstnanosti České republiky a Německa můžeme pozorovat ve dvacetiletém období podobný tvar křivek. Tato podobnost značí závislost mezi ekonomikami obou zemí. V posledním období pozorujeme u obou křivek klesající růst. Pracovní trh obou sledovaných zemí posiluje. Křivka České republiky častěji kolísá, zatímco křivka Německa je stabilnější ve změnách trendů a nepůsobí na ní, v takové míře jako na českou nezaměstnanost, ekonomické a politické změny, což vypovídá o síle ekonomiky Německa. V Česku i v Německu měly se zlepšující se situací na trhu práce postupně sílit také mzdy, i když pravděpodobně jen mírně, a především v místech s nejnižší nezaměstnaností. Nízká nezaměstnanost v tuzemsku nedělá radost firmám, které následně obtížně shánějí zaměstnance především technických profesí nebo řidiče.

4.4 Platební a obchodní bilance

Vývoj platební bilance v období 1998–2017 bude zaměřen na vztah České republiky a Spolkové republiky Německa. K vyhodnocení využijeme výročních zpráv ČNB. Zhodnotíme podrobněji vývoj v České republice a v souvislosti s Německem se zaměříme na zahraniční obchodní výměnu.

4.4.1 Platební bilance v ČR

1998

Platební bilance České republiky tohoto roku dosáhla přebytku ve výši 62,6 mld. Kč a to díky výši finančního účtu, který převyšoval nad schodkem běžného účtu. Došlo k výraznému snížení schodku obchodní bilance, jejíž hlavní příčinou je dobrý vývoj směnného obchodu díky poklesu cen surovin na světovém trhu a snížení domácí poptávky. Již koncem roku se projevoval vyšší nárůst dovozu oproti tempu vývozu, vzrůstá tak konkurenční boj mezi dovoзовým a domácím zbožím na našem trhu. Celkový objem finančního účtu dosáhl 84,9 mld. Kč. Na vývoji finančního účtu se projevila postupná restrukturalizace ekonomiky a investice do služeb a činností v oblasti nemovitostí.

1999

Platební bilance dosáhla roku 1999 přebytku ve výši 57,1 mld. Kč (1,5 mld. EUR). Aktiva finančního účtu převýšily schodek běžného účtu. Na výsledku bilance se projevuje celkové snížení tuzemské poptávky a růst exportních příležitostí České republiky. Hlavním zahraničním partnerem je Německo. Růst cen surovin na světových trzích roste, především můžeme zmínit energetické suroviny. Finančnímu účtu dominují především zahraniční investice.

2000

Ve vývoji platební bilance České republiky v roce 2000 došlo k prohloubení deficitu obchodní bilance. Hlavní příčina byla v nárůstu cen dovážených energetických surovin, převážně ropy a zemního plynu.

2001

Schodek běžného účtu se stále zvyšoval. Naopak finanční účet zaznamenal čistý příliv zahraničního kapitálu ve 153,3 mld. Kč.

2002

Běžný účet vykazoval deficit 121,4 mld. Kč. Zahraniční kapitál na finančním účtu rostl, a to na výsledných 340,3 mld. Kč, rostly i devizové rezervy ČNB.

Zlepšení obchodní bilance v běžných cenách bylo zapříčiněno vyšším poklesem dovozu než vývozu. Bilanci ovlivnily také povodně a útlum zahraniční turistiky.

2003

Tento rok byl pro vývoj bilance příznivější proti roku předchozímu. Příčinou byl růst zahraniční poptávky po české produkci a zlepšení zahraničního obchodu. Na trzích Evropské Unie byla také poptávka o strojírenskou produkci a průmyslové zboží.

2004

Rok 2004 je pro Českou republiku přelomovým. Byl završen proces vstupu do Evropské unie. Proces jako takový začal již v roce 1993 uzavřením Asociační dohody s Evropskou unií. Tato dohoda tvořila rámec pro liberalizaci zahraničního obchodu se zeměmi EU a CEFTA. Dnem vstupu do EU přistoupila ČR na regulovaný obchod určitými položkami zboží a vůči třetím zemím uplatňovala celní sazebník dovozní kvóty EU.

Oživení ekonomiky, které přišlo s toutle změnou, působilo kladně na zvyšování českého exportu.

2005

Jedinou podstatnější změnou, kterou ČR v tomto roce prošla je proces graduace u Světové banky a přeřazení do kategorie vyspělých zemí, které se aktivně podílejí na rozvojových projektech třetích zemí. Nelze opomenout ani zvyšující se příliv turistů, kteří i přes silící kurz koruny a zvyšující se cenovou hladinu do ČR rádi zavítají.

2006

Tempo růstu ekonomiky se meziročně zvyšuje a zahraniční obchod je příznivý. Tento příznivý ekonomický vývoj, především u našich zahraničních sousedů, podporuje odbyt české produkce. Nejvyšší růst obchodní bilance je s Německem a Slovenskem. V průběhu roku rostla cena ropy, ke konci se opět dostávala na průměrnou úroveň. Růst zahraničních cen, který zvedl náklady tuzemským dovozcům, byl tlumen vývojem kurzu koruny vůči EUR a USD.

2007, 2008

Schodek běžného účtu platební bilance dosáhl deficitu 88,9 mld. Kč, v roce 2008 se deficit prohloubil na 113,9 mld. Kč. Ropa zaznamenala koncem 1. pololetí maxima, ve 2.polovině roku však cena ropy prudce poklesla. Schodek bilance výnosů ovlivnily vyšší mzdy, které byly vypláceny zahraničním pracovníkům v České republice a zhoršení bilance výnosů z cenných papírů.

2009, 2010

Schodek běžného účtu platební bilance dosáhl 37 mld. Kč a představoval 1 % HDP. Průměrná cena ropy se v roce 2009 snížila.

Pasivum běžného účtu dosáhlo roku 2010 3,8 % HDP. Pasivum běžného účtu dosáhlo 3,8 % HDP a schodek bilance výnosů byl ovlivněn snížením příjmů a stagnací výdajů.

Saldo čistých příjmů z rozpočtu EU se meziročně zvýšilo. Příliv zdrojů na finančním účtů byl ovlivněn především nákupem dluhopisů podniků a vlády zahraničními investory, čímž došlo k přílivu přímých investic.

2011, 2012, 2013

Platební bilance v roce 2011 vykazovala vysoký schodek bilance výnosů, který byl ovlivněn z velké části hodnotou výnosů z přímých investic. Dopad na běžný účet však nebyl tak razantní, jelikož byl vyvážen přebytkem výkonové bilance, který byl vysoký i roku 2012. Finanční účet byl v přebytku především díky čistému přílivu přímých investic. Roku 2013 se zvyšují investice do podniků.

2014, 2015, 2016

Pro vývoj platební bilance roku 2014 byl charakteristický vysoký schodek důchodů, spojený zejména s důchody z přímých investic ve formě dividend vyplacených nerezidentům. Dopad, který by tento jev mohl mít na běžný účet byl zmírněn přebytkem bilance zboží a služeb. Platební bilance 2015 byla nadále charakteristická vysokým přebytkem bilance zboží a služeb, který vlivem vývoje služeb mírně meziročně vzrostl. Vysokým přebytkem skončil kapitálový účet v důsledku vysokého čerpání prostředků z rozpočtu EU. Nejvýznamnější složku finančního účtu představoval přírůstek rezervních aktiv. Pro rok 2016 byl charakteristický téměř vyrovnaný běžný účet, což bylo výsledkem téměř shodných úrovní přebytku bilance zboží a služeb a schodku důchodových bilancí. Kapitálový účet vykázal přebytek v souvislosti s čerpáním prostředků z EU.

2017

Tento rok se přebytek běžného účtu mírně snížil vlivem růstu důchodů. Přebytek běžného účtu konkrétně dosáhl úrovně 45 mld. Kč, což odpovídá v poměru k HDP necelé 1 %. Saldo obchodní bilance je téměř beze změn, bilance služeb mírně vzrostla vlivem růstu příjmů z ostatních služeb a služeb v dopravě.

Opačným směrem bude na běžný účet působit růst deficitu prvotních důchodů (zhoršení dílčí bilance důchodů z investic) a zejména druhotných důchodů (kombinace poklesu příjmů z evropských fondů a růstu ostatních transferů do zahraničí). Pro příští rok prognóza očekává opětovné mírné zvýšení přebytku běžného účtu. V poměru k HDP tento přebytek vzroste na 1 %. Přebytek bilance zboží mírně stoupne v důsledku předpokládaných pozitivních cenových vlivů (zlepšení směnných relací v odvětvích strojírenství a mírný pokles ceny ropy). Lehce se zvýší i kladné saldo bilance služeb, zejména s přispěním zvýšeného přebytku ostatních služeb. Zároveň se sníží deficit druhotných důchodů, a to vlivem vyššího čistého čerpání fondů EU. Zvýšení přebytku běžného účtu bude naopak zmírňováno nadále rostoucím deficitem bilance prvotních důchodů. Ten bude vyplývat z růstu záporného salda důchodů z přímých investic (ČNB, 2019).

4.4.2 Platební bilance v Německu

Debata o nerovnováze běžných účtů v eurozóně vyústila v listopadu 2013 k přezkumu Komise EU proti Německu. Výsledkem je, že trvale vysoký přebytek na německém běžném účtu ohrožuje fungování eurozóny. Anton Konrad upozorňuje, že americký ekonom Charles P. Kindleberger již v roce 1965 hovořil o různých vysvětleních pro pokračující přebytek německé platební bilance. Důraz byl kladen na přebytek na běžném účtu, který však obvykle vyústil v „přebytek platební bilance“ (zhruba v souladu se základní rozvahou, především v souvislosti se zvýšením měnových rezerv a krátkodobých čistých zahraničních pohledávek). V roce 1976 se Kindleberger znovu zabýval tímto tématem a znovu potvrdil svou víru v pokračující existenci německých přebytků. Jeho slova lze téměř považovat za prorocká, protože téměř o 50 let později, v roce 2013, německý přebytek běžného účtu, který na začátku období v roce 1951 činil 2,3 mld. německých marek, tedy 201 mld. EUR, tj. téměř 200krát. (Teprve po sjednocení Německa byl tento trend přerušen na jedenáct let.) Kritika tohoto fenoménu vzplanula počátkem šedesátých let a dosáhla konce října 2013, což je vrcholný bod v ostrém prohlášení amerického ministerstva obchodu. V listopadu 2013 Komise EU dokonce vyzvala k šetření proti Německu, protože bilance německého

běžného účtu na loňské úrovni 7,5 % HDP byla již několik let na úrovni 6 %. Vysvětlení podaná Kindlebergerem před 50 lety jsou relevantní i pro současnost, i když s různými váhami. Nárůst přebytku běžného účtu se neuskutečňoval průběžně, nýbrž spíše v důsledku výkyvů, za které byly zodpovědné exogenní faktory, jako je ekonomický vývoj v zahraničí, ceny komodit a znovusjednocení Německa (Konrad, 2014).

Přebytek běžného účtu německé ekonomiky v roce 2017 dále poklesl ve srovnání s nominálním hrubým domácím produktem (HDP) na 8 %. Pokračoval tak vývoj předchozího roku, kdy rekordní úroveň roku 2015 ve výši 9 % je nyní výrazně podhodnocena. V absolutním vyjádření bylo saldo ve výši 262,5 mld. EUR, což bylo výrazně méně než ve dvou předchozích letech. Prahová hodnota 6 % stanovená Evropskou komisí pro prevenci a nápravu makroekonomických nerovnováh však byla v loňském roce jasně překročena. S ohledem na dílčí saldo se přebytek obchodu se zbožím v loňském roce poprvé od roku 2009 nezvýšil. Rozhodujícími faktory zde byly vlivy směnných relací v souvislosti s růstem cen mezinárodně obchodovaných surovin a pokračující stabilní domácí poptávkou a ní spojenou vysokou poptávkou po dovozu. Vzhledem k příznivým podmínkám celosvětové poptávky bylo sotva významné, že se euro na ročním průměru mírně posilovalo. Z pohledu domácích úspor a investičních rozhodnutí byl pokles přebytku běžného účtu ve srovnání s HDP v roce 2017 způsoben zvýšením obchodní a soukromé investiční aktivity v kontextu silného oživení německé ekonomiky. Euro na ročním průměru mírně posilovalo. Z pohledu domácích úspor a investičních rozhodnutí byl pokles přebytku běžného účtu ve srovnání s HDP v roce 2017 způsoben zvýšením obchodní a soukromé investiční aktivity v kontextu silného oživení německé ekonomiky. že se euro na ročním průměru mírně posilovalo. Z pohledu domácích úspor a investičních rozhodnutí byl pokles přebytku běžného účtu ve srovnání s HDP v roce 2017 způsoben zvýšením obchodní a soukromé investiční aktivity v kontextu silného oživení německé ekonomiky (Konrad, 2014).

Kapitálové pohyby Německa byly také ovlivněny oživující se globální ekonomikou v loňském roce; Pokračující uvolněná měnová politika v eurozóně přispěla

k přeshraničním úpravám portfolia. Čistý vývoz kapitálu na úrovni 275,5 mld. EUR byl mírně vyšší než v roce 2016. Pokračující nákupy aktiv pro měnovou politiku vedly k poklesu německého dluhu v rukou zahraničních investorů a pokračující poptávce domácích investorů po zahraničních cenných papírech. Hlavním důvodem dalšího zvýšení pohledávek Bundesbank byl také program Euro systému pro nákup cenných papírů. To bylo kompenzováno rostoucími zahraničními závazky komerčních bank. Zatímco toky přímých investic na celém světě \ t Německé společnosti dále rozšířily své přímé investiční vztahy. Jako cílová země pro přímé investice byla také požadována poloha Německo. V obou zemích dominovaly země eurozóny jako partnerské země (Bundesbank, 2019).

4.4.3 Bilance obchodní výměny za posledních pět let mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo

Česko – německá zahraniční obchodní výměna potvrdila dynamiku vývoje u obou ekonomik. Světový obchod vzrostl v řadě již po osmé. Česká republika nadále zůstává pro SRN desátým nejvýznamnějším obchodním partnerem, přičemž objem zahraničního obchodu ve výši 87,9 mld. EUR, dvanáctou nejdůležitější exportní destinací a loňský rok se posunula na sedmou nejdůležitější zdrojovou importní zemi. Český export do Německa roste rychleji, než dovoz z Německa. Saldo obchodní bilance ČR se zvýšilo na 4,6 mld. EUR a posunulo Českou republiku na 6. místo z celkových 64 států, se kterými mělo Německo negativní obchodní bilanci.

Německé firmy mají dobré obchodní příležitosti v řadě průmyslových a komerčních sektorů v České republice, a to především proto, že mnoho českých firem má stále velkou potřebu modernizace. Mezi nejvíce dovážené zboží patří strojírenské výrobky a vozidla.

Německo bylo v roce 2013 a 2014 nejvýznamnější dodavatelskou zemí z hlediska strojírenství.

Především automobilová výroba - vedená dceřinou společností VW Škoda - se rozvíjí, což do značné míry závisí na dodavatelích. I zde je Německo nejdůležitějším

dodavatelem. Například v roce 2014 opět vzrostla produkce vozidel a dosáhla nového rekordu.

Kromě toho Česká republika dováží ropu, zemní plyn, rudy, paliva a maziva, suroviny a chemické výrobky. Chemický průmysl také těží z místní automobilové výroby. Německo je také nejdůležitější dodavatelskou zemí pro chemické výrobky.

Stejně jako v každé průmyslově vyspělé zemi jsou tyto skupiny výrobků, i když v odlišných členěních, také uváděny jako hlavní skupiny vývozních statků (BusinessInfo, 2018).

Tabulka 3: zahraniční obchod ČR a SRN

Zahraniční obchod SRN – ČR v letech 2011–2017 (v tis. €)								
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Změna YOY v 2017 v %
ZO ČR - SRN								
Export	32 684 221	32 492 972	33 010 308	36 760 213	39 193 412	42 403 909	46 255 051	9,2
Import	30 824 483	31 287 119	31 053 689	33 469 139	36 479 917	38 281 339	41 627 050	8,6
Obrat	63 508 704	63 780 091	64 063 997	70 229 352	75 673 329	80 685 248	87 882 101	8,9
Saldo	1 859 738	1 205 853	1 956 619	3 291 074	2 713 495	4 122 570	4 628 001	12,2

Zdroj: BusinessInfo, 2018

5 Výsledky a diskuse

Na základě všech výše uvedených faktů jsem došla k závěru, že komparace vývoje české a německé ekonomiky je důležitá především z toho pohledu, že Česká republika ve velké míře následuje SRN. K tomuto závěru jsem došla na základě analýz výše uvedených makroekonomických ukazatelů, které byly hodnoceny od roku 1998 do roku 2017. Německo je velkým směnným partnerem České republiky, je schopné lépe zvládat změny, které se na vývoji ekonomiky státu podílejí. Česko reaguje okamžitými výkyvy. To je jeden z důvodů, proč je pro Českou republiku výhodné mít takového stabilního obchodního partnera, kterým je Německo. Česká republika se dokáže prosadit na zahraničních trzích, avšak je závislá právě na okolních vyspělých státech, především na Německu. Tato závislost je zjevná mírou vývozu ČR. Samozřejmě velikostí trhu, nabízeného kapitálu i pracovní silou jsou tyto země nesrovnatelné. Německo je však na tak vysoké úrovni růstu, že již téměř nemá kam postupovat, což potvrzuje fakt, že za námi sledované období byl zjištěn pomalejší procentuální vývoj německé ekonomiky než české.

S tempem růstu se pojí také nepříjemné zjištění, týkající se budoucnosti pracovních sil. Vlivem růstu množství podniků, roste nárůst poptávky firem po pracovních silách. Na základě této skutečnosti se zvyšuje cena práce a nastává nedostatek pracovní síly v určitých sektorech. Právě tyto dva jevy dávají firmám podnět k inovaci pracovních sil, která se projevuje mechanizací. Stroje dokáží zastat jednoduchou manuální, opakující se práci, jsou přesnější, rychlejší a ve výsledku levnější než samotná pracovní síla. Pokud se tento trend osvědčí, dojde k růstu míry nezaměstnanosti. Pro společnost to může mít negativní vliv také v tom, že ne všichni uchazeči o zaměstnání jsou schopni se přeškolit na jiné pozice, kde nebudou moci být nahrazeni stroji. Tito lidé pak budou mít problém najít vhodnou pracovní pozici a budou muset snížit svou cenu práce. To může vést i k dlouhodobé nezaměstnanosti určité skupiny obyvatel, a tudíž k růstu nákladů na podpory v nezaměstnanosti a jiná sociální minima.

K největšímu propadu u obou zemí došlo mezi lety 2008 a 2009, kdy nastalo období hospodářské krize. V průběhu roku se hospodářský vývoj stabilizoval na nízké úrovni. Rok 2010 již ukazuje na oživení ekonomiky z prvního čtvrtletí, které se nevyhnulo propadu, ale bylo dobrým výchozím bodem pro následující roky. Jedním z důvodů podobných trendů křivek může být podobnost událostí na jednotlivých trzích (v jednotlivých ekonomikách).

Na základě výše uvedených skutečností je zřejmé, že zpomalení tempa růstu HDP v Německu se na hrubém domácím produktu ČR odrazí taktéž zpomalením růstu, nikoli však recesí. Jak již bylo uvedeno, průměrná míra růstu HDP Německa za posledních 20 let je 1,39 % a České republiky 2,77 %. Ke zpomalování aktuálního růstu ekonomiky dochází díky vlivům slábnoucí globální ekonomiky a také díky očekávanému brexitu, což bude mít vliv na zahraniční obchod. Česká republika se v posledních letech neustále přibližuje průměru Evropské Unie, v roce 2017 dosáhla 89 procentních bodů (pb). Německo svůj růst v posledních letech ustálilo a drží se v rozmezí 124 pb.

Preference spotřebních košů obou ekonomik jsou rozdílné. V České republice se na změnách míry inflace podepisuje především oddíl potravin a nealkoholických nápojů, zatímco v Německu se jedná o bydlení a energie. Tento jev značí o rozdílnosti preferencí občanů jednotlivých zemí. Je patrné že hospodářský růst Německa má přímý vliv na vývoj míry inflace v Německu. Tak stejně i v ČR. Podobně jako pro německou ekonomiku, v období, kdy česká míra inflace roste, roste i český HDP a kde česká míra inflace klesá, český HDP je také v poklesu.

Díky všem výše uvedeným údajům, nejen z platebních bilancí, můžeme potvrdit, že zapojení do EU bylo pro Českou republiku velmi významným krokem, který přispěl ke zvýšení důvěryhodnosti zahraničních investorů v ČR. Intervence ČNB již mají spíše kontrolní než regulační charakter. Pro Českou republiku je zahraniční obchod jedním z klíčových faktorů, díky kterému je schopna hospodářského růstu.

Obě ekonomiky jsou v rozkvětu. prognózy a názory odborníků se však shodují, že je na místě brzy očekávat stagnaci. Někteří se shodují, že tempo růstu vývoje začne u obou

zemí klesat, v České republice spíše v závislosti na situaci v Německu a jiných zahraničních trzích.

Pro Českou republiku by bylo vhodné, aby zaměřila svůj vývoz nejen na sousední státy, ale také na prosperující východní státy a Asii a snížila tímto krokem závislost na Německu. Měla by tak být diversifikovanější a případné změny na blízkém trhu by ji neměly ovlivnit v takové míře.

Česká ekonomika neustále roste a přibližuje se všech směrech průměru EU. Obecnou mírou nezaměstnanosti je spolu s Německem na předních příčkách mezi státy Evropské unie. Německá ekonomika je velmi stabilní a silná, především díky německému HDP.

6 Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zhodnotit stav makroekonomických ukazatelů České republiky a Spolkové republiky Německa. Porovnáván byl vývoj obou ekonomik od roku 1998 do roku 2017. Práce se zaměřila především na vývoj HDP, inflace, nezaměstnanosti a platební a obchodní bilance těchto států. Tento cíl se podařilo naplnit a pomocí analýzy výše uvedených údajů, byl zhodnocen vývoj těchto vybraných českých i německých makroekonomických ukazatelů.

Dalším cílem práce byla komparace těchto ekonomik a jejich vzájemné provázanosti, kterou se podařilo prokázat a zhodnotit nejen za pomoci zjištění podobných trendů křivek, ale také zjevnou mírou závislosti zahraničního obchodu a vzájemné spolupráce.

Dílním cílem práce bylo zhodnocení sociálních důsledků, které mohou vyplývat z ekonomického stavu obou zemí.

Úvodní část se věnuje obecnému popisu významu slova ekonomie pro společnost, jejím základním principům a pochopení situace, proč právě tyto ekonomické ukazatele úzce souvisí s prosperitou a sociální jistotou dané země.

Teoretická východiska se zabývají podrobným, avšak obecným objasněním významu jednotlivých makroekonomických ukazatelů, podle kterých je analyzován a srovnáván vývoj ekonomik obou zemí.

Vlastní práce analyzuje vývoj jednotlivých ekonomik České republiky a Německa, od roku 1998 do roku 2017, již konkrétně. Provádí jejich komparaci, analýzu, syntézu a zhodnocení na základě grafů a tabulek jednotlivých makroekonomických ukazatelů. Ty byly zjištěny pomocí dat, které uvádí Český statistický úřad a Česká národní banka, v Německu Bundesagentur für Deutschland a Destatis. Využity byly také údaje, jež pravidelně uveřejňuje statistický úřad EU – Eurostat, či data OSN zveřejňovaná

prostřednictvím Světové banky. Práce analyzuje především podstatnější změny ve vývoji obou zemí, ale zmiňuje i vývoj v jednotlivých letech námi sledovaného období.

Uplynulých dvacet let, i přes výkyvy, můžeme u obou zemí považovat za období prosperity a růstu. Vstup do Evropské Unie, zvýšení zahraničního obchodu a jistá modernizace ekonomiky právě díky zahraničnímu kapitálu napomohly k rozvoji ekonomické situace v České republice, která následuje německé trendy.

Ve vývoji HDP můžeme pozorovat tři období recese (pokles výkonu ekonomiky a zaměstnanosti), a to v letech 2009 a 2012 a 2015. V roce 2009 se jednalo o propad zahraniční poptávky (HDP kleslo o 29,5 mld. USD) a v roce 2012 se naše hospodářství naopak potýkalo s propadem domácí poptávky. Tyto recese se na dlouhodobém vývoji HDP projeví tak, že v období největšího ekonomického růstu roku 2008 činil HDP 235,7 mld. USD, zatímco na konci roku 2017 činil pouze 215,7 mld. USD. Výkon ekonomiky v ČR tak v tomto 9letém období klesl o 20 mld. USD.

Na základě shrnutí všech analýz předešlé vlastní práce jsem zhodnotila sociální důsledky, které mohou na základě těchto informací a jevů nastat. Česká republika je méně ekonomicky stabilní a méně vyspělá země než Spolková republika Německo. Na druhé straně růst ekonomické síly právě v České republice je rychlejší. Německo je na tak vysoké úrovni, že prakticky již nemá kam výrazněji stoupat. Provázanost ekonomik zaručuje České republice jistou výhodu v následování ekonomických trendů a vzhledem k tomu, že Německo patří k největším obchodním partnerům ČR, je zajištěn i rozvoj v tomto směru a příliv zahraničního i investičního kapitálu. Tento jev je spojen také se stoupajícím uplatnění uchazečů na pracovním trhu, ať už v tuzemsku či v zahraničí.

Vstup České republiky do Evropské unie, stejně jako sjednocení SRN, obě ekonomiky posílilo a stabilizovalo. Společné ekonomické cíle, inflační cíle Evropské centrální banky a zahraniční obchody, zajišťují sociální jistoty občanům obou zemí. Více je však na Evropské unii závislá Česká republika. Německo je svým vývojem HDP nad průměrem EU.

Jak naznačují aktuální data, členství ČR v EU má také nesporně kladné důsledky i s ohledem na HDP. Právě díky členství v EU se České republice podařilo mezi lety 2007 – 2017 získat z rozličných evropských fondů více jak bilion korun českých.

7 Seznam použitých zdrojů

AKCENTA, ČR – nezaměstnanost v prosinci raketově stoupla, Kurzy. 9. 1. 2014 [cit. 27. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://www.kurzy.cz/zpravy/360878-cr-nezamestnanost-v-prosinci-raketove-stoupla-na-8-2-komentare-k-cpi-a-prumyslu/>>

BARTONÍČKOVÁ, Klára a kol. (2011). *Občanský a společenskovědní základ*. Praha: Computer Press. 272 s. ISBN 978-80-251-2631-8.

BENDA, Mikuláš. Inlace, skrytý nepřítel spoření, Portu, 6. 12. 2017 [cit. 19. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://www.portu.cz/blog/inlace-skryty-nepritel-sporeni/>>

BUNDESBANK, Die Zahlungsbilanz, 2019 [cit. 27. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://www.bundesbank.de/de/service/schule-und-bildung/schuelerbuch-geld-und-geldpolitik-digital/die-zahlungsbilanz-613954>>

BUSINESSINFO, Německo: obchodní a ekonomická spolupráce s ČR. 24. 10. 2018 [cit. 28. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nemecko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr-19044.html#sec1>>

BUREŠ, Jan. Německá inflace zaznamenala nejprudší skok v novodobé historii [online]. Mesec.cz., 4. 1. 2017 [cit. 10. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://www.mesec.cz/clanky/nemecka-inflace-zaznamenala-nejprudsi-skok-v-novodobe-historii/>>

BUREŠ, Michal. HDP ČR rostl o 2,4 %: jak jsme na tom ve srovnání se sousedy? [online]. Finance.cz, 5. 12. 2018 [cit. 11. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://www.finance.cz/509528-hdp-cr-2018//>>

BPB, Arbeitslose und Arbeitslosenquote. 19. 3. 2019 [cit. 27. 3. 2019]. Dostupný na: <<http://www.bpb.de/nachschlagen/zahlen-und-fakten/soziale-situation-in-deutschland/61718/arbeitslose-und-arbeitslosenquote>>

ČERNOHORSKÝ, Jan a TEPLÝ, Petr (2011). *Základy financí*. Praha: Grada. 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3.

ČNB. 10 let cílování inflace, 1. 3. 2008 [cit. 20. 3. 2019]. Dostupný na: <https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/10_let_inflacni_cileni_cz.pdf>

ČSÚ. Hlavní makroekonomické ukazatele, 1. 3. 2019 [cit. 19. 3. 2019]. Dostupný na: <https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr>

CUPALOVÁ, Marcela (2009). *Dopady světové ekonomické krize na veřejné rozpočty v zemích EU a vývoj českých veřejných financí*. Praha: Parlamentní institut. 29 s.

ČNB, Zprávy o vývoji platební bilance, [cit. 27. 3. 2019]. Dostupný na: <https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/zpravy_vyvoj_pb/>

ČSÚ, Obecná míra nezaměstnanosti v regionech soudržnosti a krajích – roční průměr, 30. 2. 2019, [cit. 27. 3. 2019]. Dostupný na:

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf;jsessionid=vb6QVo-ZrR-_uKNscnf5tn-UL3gfIHispvauv_Ozrt5ubXF6SyAP!2077671073?page=vystup-objekt&pvo=ZAM06&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&str=v95&c=v147~8__RP1998#w=>>

ČSÚ, Zaměstnanost, nezaměstnanost. 26. 3. 2019 [cit. 27. 3. 2019]. Dostupný na: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace>

ČTK. Němci hlásí nejnižší nezaměstnanost v novodobé historii. Lidé se nebojí utrácet [online]. Zpravy.aktualne.cz, 29. 11. 2018 [cit. 15. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/nezamestnanost-v-nemecku-klesla-na-minimum-od-znovusjednocen/r~261bebe6f3c211e8b474ac1f6b220ee8/>>

ČTK. HDP Německa loni vzrostl o 1,5 %, nejpomaleji za pět let [online]. Ceskenoviny.cz, 15. 1. 2019 [cit. 12. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/hdp-nemecka-loni-vzrostl-o-1-5-nejpomaleji-za-pet-let/1709461>>

Deník/ČTK. V Česku je nejnižší nezaměstnanost z celé EU. Předběhla také Německo [online]. Denik.cz, 29. 11. 2018 [cit. 15. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://www.denik.cz/ekonomika/v-cesku-je-nejnizsi-mira-nezamestnanosti-z-cele-unie-predbehla-i-nemecko-20181129.html>>

DVOŘÁČEK, Jiří (2012). *Podnik a jeho okolí. Jak přežít v konkurenčním prostředí*. Praha: C. H. Beck. 173 s. ISBN 978-80-7400-224-3.

Echo24/ČTK. Slovenská ekonomika za tou českou i po 25 letech mírně zaostává [online]. Echo24.cz, 13. 8. 2017 [cit. 13. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://echo24.cz/a/izewn/slovenska-ekonomika-za-tou-ceskou-i-po-25-letech-mirne-zaostava>>

EURO, Inlace v Německu vystoupila nejvýše za pět let, navzdory zpomalení na konci roku. 16. 1. 2018 [cit. 21. 3. 2019]. Dostupný na <<https://www.euro.cz/byznys/inflace-v-nemecku-nejvyse-za-pet-let-navzdory-zpomaleni-na-konci-roku->>

EUROSTAT. 28,7 od EU GDP spent on social protection [online]. Ec.europa.eu, 21. 12. 2016 [cit. 10. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7777866/3-21122016-BP-EN.pdf>>

EUROSTAT. Real GDP growth rate – volume, 17. 8. 2018 [cit. 19. 3. 2019]. Dostupný na
<<https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00115&plugin=1>>

EUROSTAT. GDP per capita, 17. 8. 2018 [cit. 19. 3. 2019]. Dostupný na:
<<https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00114&plugin=1>>

FINANZ-TOOLS. Inflationsraten in Deutschland. 2019 [cit. 20. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://www.finanz-tools.de/inflation/inflationsraten-deutschland>>

FINANCE V PRAXI. Hrubý domácí produkt v České republice, 11. 2. 2017 [cit. 18. 3. 2019]. Dostupný na <<http://www.financevpraxi.cz/makroekonomie-ekonomicka-vykonnost>>

HANDL, Vladimír (2011). *Německo v čele Evropy? SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů. 375 s. ISBN 978-80-87558-03-4.

HOLMAN, Robert (2010). *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. Praha: C. H. Beck. 424 s. ISBN 978-80-7179-861-3.

HOLMAN, Robert (2012). *Ekonomie*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck. 155 s. ISBN 978-80-7179-333-5.

INFLATIONSRATE, Inflationsrate in Deutschland. 2019 [cit. 21. 3. 2019]. Dostupný na: <http://www.inflationsrate.com/#Inflationsrate_2011_fuer_Deutschland>

IQ TRADE. Inlace Německa v únoru rostla o 0,6%, Destatis, Kurzy. 10. 3. 2009 [cit. 20. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://www.kurzy.cz/zpravy/162885-inlace-nemecka-v-unoru-rostla-o-0-6-destatis/>>

JANDOUREK, Jan (2012). *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada. 258 s. ISBN 978-80-247-3679-2.

JUREČKA, Václav a kol. (2017). *Makroekonomie*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8.

KADERÁBKOVÁ, Anna (2006). *Makroekonomická analýza*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu. 293 s. ISBN 80-86730-05-0.

KOHOUT, Pavel (2013). *Investiční strategie pro třetí tisíciletí*. 7. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Grada. 272 s. ISBN 978-80-247-5064-4.

KONRAD, Anton. 50 Jahre Kritik an der deutschen Zahlungsbilanz. 2014 [cit. 27. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://archiv.wirtschaftsdienst.eu/jahr/2014/7/50-jahre-kritik-an-der-deutschen-zahlungsbilanz/>>

KOVÁŘ, Petr (2007). *Všeobecný přehled – témata*. Praha: Fragment. 471 s. ISBN 978-80-253-0530-0.

LIPOVSKÁ, Hana (2017). *Moderní ekonomie: Jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Praha: Grada. 252 s. ISBN 978-80-271-0120-7.

MANKIW, Gregory N. (1999). *Zásady ekonomie*. Praha: Grada. 763 s. ISBN 80-7169-891-1-

NEČADOVÁ, Marta (2012). Je HDP vhodným ukazatelem ekonomické výkonnosti sociálního pokroku v podmínkách globalizace? *Acta Oeconomica Pragensia* **20**(5). s. 3-23. ISSN 0572-3043, ZDB-ID 9597219.

PALATKOVÁ, Monika a ZICHOVÁ, Jitka (2011). *Ekonomika turismu*. 205 s. ISBN 978-80-247-3748-5.

PATRIA FINANCE, Míra inflace v Německu v prosinci zpomalila na 1,7 procenta, Kurzy. 28. 12. 2018 [cit. 22. 3. 2019]. Dostupný na <<https://www.kurzy.cz/zpravy/477926-mira-inflace-v-nemecku-v-prosinci-zpomalila-na-1-7-procenta/>>

PAVELKA, Tomáš (2007). *Makroekonomie – základní kurz*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu. 277 s. ISBN 978-80-86730-21-9.

POLOUČEK, Stanislav a kol. (2009). *Peníze, banky, finanční trhy*. Praha: C. H. Beck. 415 s. ISBN 978-80-7400-152-9.

PLAŠILOVÁ, Lenka. Za růstem HDP České republiky stojí fondy EU a investice do infrastruktury, tvrdí studie [online]. Euractiv.cz, 9. 11. 2018 [cit. 12. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://euractiv.cz/section/evropske-finance/news/za-rustem-hdp-ceske-republiky-stoji-fondy-eu-a-investice-do-infrastruktury-tvrdi-studie/>>

REUTERS. ČNB po 11 letech zahájila intervence. Koruna okamžitě spadla na čtyřleté minimum, Byznys-ihned. 7. 11. 2013, [cit. 20. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://byznys.ihned.cz/c1-61176370-cnb-po-11-letech-zahajila-intervence-koruna-okamzite-spadla-na-ctyrlete-minimum>>

STIGLITZ, Joseph; SEN, Amartya; FITOUSSI, Jean-Paul. *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress* [online]. Stiglitz-sen-fitoussi.fr, 2009 [cit. 5. 3. 2019]. Dostupný na: <www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/documents/rapport_anglais.pdf>

SVOBODA, Peter a NEMEŠKAL, Jiří (2015). Nezaměstnanost v Česku v historickém pohledu. *Geografické rozhledy* 4/14. s. 28-30.

ŠIROKÝ, Jan a kol. (2011). *Tvoříme a publikujeme odborné texty*. Brno: Computer Press. 208 s. ISBN 978-80-251-3510-5.

THE WORLD BANK. GDP [online]. GDP growth [cit. 18. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2017&locations=DE-CZ&start=1998>>

THE WORLD BANK. GDP [online]. GDP constant [cit. 18. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD?end=2017&locations=DE-CZ&start=1998>>

TOMEŠ, Zdeněk a kol. (2008). *Hospodářská politika 1900-2007*. Praha: C. H. Beck. 262 s. ISBN 978-80-7400-002-7.

URBÁNEK, Vladimír. ČSÚ – průměrná inflace v roce 2001 byla 4,7%, Kurzy. 9. 1. 2002 [cit. 20. 3.2019]. Dostupný na: <<https://www.kurzy.cz/zpravy/35139-csu-prumerna-inflace-v-roce-2001-byla-4-7/>>

ZÁMEČNÍK, Petr. Inflace: Jak moc ohlodá úspory? [online]. Investujeme.cz, 29. 10. 2018 [cit. 15. 3. 2019]. Dostupný na: <<https://www.investujeme.cz/clanky/inflace-jak-moc-ohloda-uspory/>>

ŽÍDEK, Libor (2006). *Transformace české ekonomiky: 1989 – 2004*. Praha: C. H. Beck. 304 s. ISBN 80-7179-922-X.

8 Přílohy

PŘÍLOHA č.1

Rok (ČR)	Reálné HDP (ČR)	Řetězové indexy v % (ČR)	Bazické indexy v % (ČR)	Koeficienty růstu (ČR)	Tempo růstu % (ČR)
1998	143,57	-	-	1,0143	-
1999	145,63	101,4	70,2	1,0426	1,4
2000	151,84	104,3	73,2	1,0291	4,3
2001	156,26	102,9	75,3	1,0163	2,9
2002	158,8	101,6	76,5	1,0363	1,6
2003	164,56	103,6	79,3	1,0491	3,6
2004	172,64	104,9	83,2	1,0653	4,9
2005	183,92	106,5	88,6	1,0685	6,5
2006	196,52	106,9	94,7	1,056	6,9
2007	207,53	105,6	100	1,0268	5,6
2008	213,1	102,7	102,7	0,952	2,7
2009	202,87	95,2	97,8	1,0227	-4,8
2010	207,48	102,3	100	1,0178	2,3

2011	211,17	101,8	101,8	0,992	1,8
2012	209,48	99,2	101	0,9951	-0,8
2013	208,46	99,5	100,5	1,0272	-0,5
2014	214,12	102,7	103,2	1,0531	2,7
2015	225,49	105,3	108,7	1,0259	5,3
2016	231,34	102,6	111,5	1,0429	2,6
2017	241,26	104,3	116,3		4,3
Rok (SRN)	HDP v mld.USD (SRN)	Řetězové indexy v % (SRN)	Bazické indexy v % (SRN)	Koeficienty růstu (SRN)	Tempo růstu % (SRN)
1998	2974,9	-	-	-	-
1999	3034,04	102	88,8	1,0202	2
2000	3123,9	103	91,4	1,0296	3
2001	3176,9	101,7	93	1,017	1,7
2002	3176,9	100	93	1	0
2003	3154,3	99,3	92,3	0,9929	-0,7
2004	3191,2	101,2	93,4	1,0117	1,2
2005	3213,8	100,7	94,1	1,0071	0,7
2006	3332,7	103,7	97,5	1,037	3,7
2007	3441,4	103,3	100,7	1,0326	3,3
2008	3478,6		101,8		

2009	3283,1	101,1	96,5	1,0108	1,1
2010	3417,1	94,4	100	0,9438	-5,6
2011	3542,2	104,1	103,7	1,0408	4,1
2012	3559,6	103,7	104,2	1,0366	3,7
2013	3547	100,5	103,8	1,0049	0,5
2014	3646	99,6	106,7	0,9965	-0,4
2015	3709,6	102,8	108,6	1,0279	2,8
2016	3781,7	101,7	110,7	1,0174	1,7
2017	3865,8	101,9	113,1	1,0194	1,9
		102,2		1,0222	2,2